

HUKUK BÜLTENİ

Sayı 91

Eylül 2025

Başlarken...

Dünyadan ve Türkiye'den güncel hukuki gelişme ve haberlere yer verdiğimiz Hukuk Bültenimizin Eylül sayısını sizlerle paylaşmaktan mutluluk duyuyoruz.

Bültenimizde yer alan içerik yalnızca bilgi verme amaçlı olup konulara ilişkin detaylı bilgiler için bizimle irtibata geçmenizden memnuniyet duyacağız.

Editörler:

[Burcu Çelik Gökçen](#)
[Melda İz](#)

İmar Hukukundan Doğan Davalarda Kent veya Belde Sakinleri Bakımından Menfaat ve Dava Ehliyeti Kavramlarının İncelenmesi

İmar planları ve bu planlarda yapılan değişiklikler aleyhine açılan iptal davaları ise genel olarak idari yargılama hukukundaki menfaat ihlali ölçütlerini taşımakla birlikte, imar hukukunun kendine özgü yapısından kaynaklanan birtakım farklılıklar göstermektedir. Özellikle imar planları ve plan değişikliklerine karşı açılan iptal davaları yönünden “menfaat ihlali” kavramı ele alınacaktır. [\(Sayfa 2\)](#)

Türk Ticaret Kanunu ve Rekabet Hukuku Çerçevesinde Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğu

Bilindiği üzere Rekabet Hukukunun temel amacı piyasadaki rekabetin korunması ve ticari faaliyetlerin kanuni çerçevede düzenli olarak devam etmesidir. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunu kapsamında düzenlemeler ile bu amaca hizmet etmekte ve ticari hayatta haksız durum yaratabilecek davranışları önlenmesini hedeflemektedir. [\(Sayfa 8\)](#)

Konkordato Mühleti Alan Borçlu Aleyhine Tahliye Talepli İcra Takibi

6100 sayılı Türk Borçlar Kanunu ve 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu'nun ilgili maddeleri birlikte değerlendirildiğinde, konkordato sürecinde kiracının borcuna ilişkin yürütülecek olan tahliye ve icra işlemleri hususunun ayrıca ve açıkça düzenlenmediği görülmektedir. [\(Sayfa 14\)](#)

Vakıf Üniversitelerindeki Akademik Personelin Alacak Davalarında Görevli Mahkemenin Belirlenmesi

Vakıf üniversiteleri Anayasa'nın 130. Maddesi gereğince kanunla kurulur; mali ve idari konuları dışındaki akademik çalışmaları, öğretim elemanlarının sağlanması ve güvenlik yönlerinden ise devlet üniversiteleri için Anayasa'da belirtilen hükümlere tabidir. [\(Sayfa 21\)](#)

Yargıtay'ın Güncel Tarihli Kararları Bağlamında Sınai Mülkiyet Kanunu Hükümlerinin ve Haksız Rekabet Hükümlerinin Kümülatif Uygulanabilirliği

Türk hukukunda marka ve tasarım hakkının korunması esas itibarıyla 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu'nda düzenlenen hükümlerle sağlanmaktadır. Öte yandan, marka ve tasarım hakkına yönelik ihlallerin çoğu zaman Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenen “haksız rekabet” hükümlerinin de kapsamına girebildiği görülmektedir. [\(Sayfa 4\)](#)

Influencer Sözleşmelerinin 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Bakımından Değerlendirilmesi

Günümüzde sosyal medya platformlarında etkili olan influencer'ların ticari hayattaki rolü giderek artmıştır. Influencer sözleşmeleri, esasen bir ürün ya da hizmetin tanıtımı, reklamı vs. amaçlarla kurulan sözleşmelerdir. Ancak bu sözleşmeler, 6098 sayılı TBK'da açıkça düzenlenmediğinden hukuki nitelikleri, tarafların borç ve yükümlülükleri bakımından tartışmalı bir alan ortaya çıkarmaktadır. [\(Sayfa 12\)](#)

Rekabet Hukuku Kapsamında Dosyaya Giriş Hakkı

Klasik anlamda ve halk dilindeki ifadesiyle “bir kişinin özgürlüğünün başladığı yerde, başkasının özgürlüğü sona erer” anlayışından hareket edildiğinde, ekonomik hayatta da sınırsız bir özgürlüğün bulunmadığının gözetilmesi gerektiği ifade edilebilir. [\(Sayfa 17\)](#)

Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun Son Dönem Kararlarının Değerlendirilmesi

İşbu yazımızda Kişisel Verileri Koruma Kurumu (bundan sonra “Kurum” olarak ifade edilecektir) tarafından verilen son dönem kararları özetlenip değerlendirilecektir. Bu kararlar; veri sorumlularının yükümlülüklerini, kişisel veri işleme şartlarını ve ihlaller karşısında yaptırımları somut örnekler üzerinden ortaya koymaktadır. [\(Sayfa 23\)](#)

Güncel Haberler

Anayasa Mahkemesi Kararı ile 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu M. 166'nın İkinci Cümlesinde Yer Alan “Ve Bu Karar, Diğer Mahkemeyi Bağlar.” İbaresinin İptaline Karar Verildi! [\(Sayfa 20\)](#)

Yargıtay İçtihatları Birleştirme Büyük Genel Kurulu'nun 2023/1 E. 2025/3 K. Sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı! [\(Sayfa 20\)](#)

Avrupa Birliği Genel Mahkemesi, 12 Eylül 2025 Tarihli Kararı İle Nükleer Enerjinin Belirli Koşullar Altında AB Taksonomisi Kapsamında Sürdürülebilir Faaliyetler Arasında Değerlendirilebileceğine Hükmüştür! [\(Sayfa 20\)](#)

İMAR HUKUKUNDAN DOĞAN DAVALARDA KENT VEYA BELDE SAKİNLERİ BAKIMINDAN MENFAAT VE DAVA EHLİYETİ KAVRAMLARININ İNCELENMESİ

I- İdari Yargılama Usulü Kapsamında Dava Ehliyeti ve Menfaat Kavramı

İdari işlemlere veya eylemlere karşı açılacak iptal davalarının temel şartlarından biri, davacının menfaatinin ihlal edilmiş olmasıdır. Bu bağlamda, ancak idari işlem ya da eylem nedeniyle menfaati zarar gören kişiler iptal davası yoluna başvurabilmektedir. İmar planları ve bu planlarda yapılan değişiklikler aleyhine açılan iptal davaları ise genel olarak idari yargılama hukukundaki menfaat ihlali ölçütlerini taşımakla birlikte, imar hukukunun kendine özgü yapısından kaynaklanan birtakım farklılıklar göstermektedir. Bu kapsamda; özellikle imar planları ve plan değişikliklerine karşı açılan iptal davaları yönünden “menfaat ihlali” kavramı ele alınacaktır.

İdari yargı yerlerinde dava açabilmek için, davaya taraf olma ve dava açabilme ehliyetinin yanında, idari yargıya özgü menfaat ihlali ve hak ihlali şartlarının da gerçekleşmiş olması gerekir. [1] 2577 Sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 2/1-a hükmüne göre; idari işlemlerden menfaatlari ihlal edilenler iptal davası açabilmektedir.

Söz konusu menfaat; bir idari işlemin yargı yeri önüne götürülebilmesi için davacı ile idari işlem arasında var olduğu anlaşılan ve yeterli sayıldığı kabul edilen salt bir ilişkidir. [2] İptal davasında aranan bu menfaat ilişkisinin ayrıca meşru, güncel, kişisel ve aktüel olması gerekmektedir. Bu kavramın geniş veya dar yorumlanması, iptal davasının kapsamının da geniş veya dar olması sonucunu doğurur. [3]

Anayasa’nın 36. maddesinde “Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak

suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.” ve 125. maddesinde ise “İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır.” düzenlemeleri yer almaktadır.

İdari yargı bağlamında ise dava açma hakkı, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu kapsamında ayrıca düzenlenmiştir. 2577 sayılı Kanun’un 2. maddesinde iptal davası, “idari işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılan iptal davaları” olarak tanımlanmaktadır.

Danıştay 6. Dairesi’nin E.2003/1712, K.2003/4221, T.9.7.2003 sayılı kararında;

“İdarenin bütün eylem ve işlemlerinin yargısal denetime açık olduğu hukuk devletinde idarenin hukuka uygunluğunun sağlanmasında en etkin araçlardan biri iptal davalarıdır. İptal davalarındaki sübjektif ehliyet koşulu hukuk devletinin yapılandırılması ve sürdürülmesiyle ilgilidir ve bu koşul, idari işlemlerin hukuka uygunluğunun iptal davası yoluyla denetlenmesini engellemeyecek biçimde anlaşılmalıdır.” tespitleri yapılmıştır. [4]

Danıştay’ın bir kısım içtihatlarına göre planlama hukuku kapsamındaki imar planları, kamu yararını ilgilendiren genel nitelikte düzenleyici işlemler olup, planlama alanından doğrudan etkilenecek nitelikte mülkiyeti bulunan kişilerin menfaat ihlali iddiasıyla dava açma haklarının bulunduğu kabul edilmektedir.

Benzer şekilde çevre, tarihî ve kültürel değerlerin korunması ile imar uygulamaları gibi kamu yararını yakından ilgilendiren konularda sübjektif ehliyetin bu nitelik gözetilerek yorumlanması gerektiği vurgulanmıştır.

Öte yandan ihlal edilen “menfaat” olgusunun tanımı mevzuatta açıkça yapılmamıştır. Öğreti ve Danıştay içtihatlarına göre menfaat; davacının iptalini istediği işlem ile arasındaki makul ve ciddi ilişkiyi ifade eder. Belde veya muhit sakinlerinin ikamet ettikleri bölgede bulunan alanların imar planları ile yapılaşmaya açılmasından kaynaklanan etkiler ise işbu makul ve ciddi ilişkiyi ortaya koymaktadır.

Davacı ile iptali istenen işlem arasında kurulabilecek makul ilişki, menfaat ihlali koşulu için yeterli görülmüştür.

Menfaatin kişisel sayılması için işlemin mutlaka doğrudan davacı hakkında tesis edilmesi gerekmez; çevre, tarihî ve kültürel değerlerin korunması, alanın yapılaşmaya açılması ve imar planı/uygulamaları gibi kamu yararını yakından ilgilendiren konularda dava açma ehliyeti geniş yorumlanmaktadır.

II- İmar Planlarına İlişkin İptal Davalarında Aynı Muhitte İkamet Edenlerin Menfaatinin İncelenmesi

İmar planı kapsamında bulunan ya da imar planı değişikliğinden etkilenen taşınmaz maliklerinin imar planının ya da plan değişikliklerine karşı dava açabileceği kuşkusuzdur. [5]

Öte yandan menfaat kavramı, kişisel hak kavramından daha geniş yorumlanmakta olup, menfaati doğuran ilişkinin varlığı somut olaya göre belirlenmektedir.

Danıştay da, imar planlarının iptali davalarında menfaat kavramını geniş yorumlamakta; bazı durumlarda aynı ilde ikamet etmeyi dahi menfaat ihlali için yeterli kabul edebilmektedir.

Danıştay’ın yerleşik içtihatları uyarınca, imar planlarına ilişkin açılan davalarda uzun yıllardır ehliyet ve menfaat kavramı geniş yorumlanmaktadır.

Bununla birlikte, son yıllarda bazı kararlarla bu yaklaşımın tartışmalı biçimde daraltıldığı görülmektedir.

Oysa kanunun amacı ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin adil yargılanma hakkına ilişkin içtihatları dikkate alındığında, bu daraltıcı yorumun mahkemeye erişim hakkını zedeleyen ve adil yargılanma hakkının ihlaline yol açabilecek sonuçlar doğurması riski bulunmaktadır.

Danıştay kararları ile de kabul edildiği üzere, imar planları toplumun geniş kesimlerini etkileyen düzenleyici işlemlerdir. Bu nedenle, işlem doğrudan davacı hakkında tesis edilmese dahi menfaat ihlalinin ortaya çıkabileceği kabul edilmektedir.

Dolayısıyla, semt veya kent sakinleri, planla aralarındaki ilgiyi ortaya koymak koşuluyla, imar planları ve plan değişikliklerine karşı dava açma ehliyetine sahiptir.

Menfaatin mevcudiyeti için, davacının söz konusu plandan ya da plan değişikliğinden doğrudan etkilenmesi veya en azından bu işlemlerle makul ve kabul edilebilir bir bağ bulunması gerekir.

Danıştay'ın çeşitli kararlarında bir semt, mahalle, belde veya şehirde yaşamak hemşehri hukuku bağlamında menfaat ihlali için yeterli görülmüştür. [6]

Aynı yönde Danıştay 6. Daire'nin E. 2023/2538, K. 2024/2714, T. 07.05.2024 ve E. 2023/6564, K. 2024/135, T. 10.01.2024 tarihli kararlarında; komşu parsel malikliği ve irtifak hakkı gibi bağlar ile sosyal donatı dengesinin bozulduğu iddiası birlikte değerlendirilerek dava açma ehliyetinin geniş yorumlanması gerektiği belirtilmiştir. [7]

Yine Danıştay 6. Daire'nin T. 09.07.2003, E. 2003/1712, K. 2003/4221 sayılı kararında; imar planı değişikliğine ilişkin belediye meclisi kararlarının iptali isteminde, çevre, tarihî ve kültürel değerlerin korunması ve imar uygulamalarının kamu yararı niteliği hatırlatılarak subjektif ehliyetin geniş yorumlanması gerektiği vurgulanmıştır.

Anayasa Mahkemesi de idare mahkemelerinde menfaat kavramının dar yorumlanması nedeniyle davanın reddedilmesi hâlinde adil yargılanma hakkının ihlal edilebileceği hükmetmiştir.

Anayasa Mahkemesi'nin B. No: 2016/9276, T. 08.09.2020 tarihli kararında; projenin etki alanında taşınmazı veya ikametgâhı bulunmadığı gerekçesiyle verilen red kararının mahkemeye erişim hakkını ölçülülük ilkesine aykırı biçimde sınırlandırdığı değerlendirilmiştir. [8]

Bu kapsamda; imar planlarının yalnızca bireysel menfaatler üzerinde değil, şehir dokusu, çevresel değerler ve ekosistem üzerinde de doğrudan etkiler doğurduğu gerçeği göz önüne alındığında, menfaat şartının geniş yorumlanması gerektiği açıktır.

Bu yaklaşım, hem hukuk devletinin gerektirdiği etkin yargısal denetimi güvence altına almakta hem de kamu yararının korunması bakımından zorunluluk arz etmektedir.

III- Sonuç

İdari yargı nezdindeki iptal davalarında; menfaat ihlali şartının dar yorumlanması, yargısal denetimin kapsamını sınırlayarak bireylerin mahkemeye erişimini güçleştirme riski taşımaktadır. Özellikle imar planı gibi geniş kitleleri etkileyen düzenleyici işlemlerde, işlemin sonuçlarının yalnızca doğrudan muhataplarla sınırlı olmadığı açıktır.

Bu nedenle menfaatin dar yorumlanması, hem Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı hem de hukuk devletinin gerektirdiği etkin yargısal denetim ilkesi bakımından sakıncalar doğurabilecektir. Buna karşılık menfaat ihlali şartının geniş yorumlanması, bireysel menfaatlerin ötesinde çevresel, kültürel ve toplumsal değerlerin de korunmasına hizmet eder.

Kamu yararını doğrudan ilgilendiren imar planları ve şehircilik uygulamalarında, semt veya belde sakini olma gibi bağların dava açma ehliyeti için yeterli kabul edilmesi, bireylerin adalete erişimini güvence altına alırken aynı zamanda planlama işlemlerinin hukuka uygunluk denetiminin etkin biçimde yapılmasına imkân tanımaktadır.

Detaylı Bilgi için;
[Av. Sena Subaşı Örnek](mailto:info@ozgunlaw.com)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Ramazan Çağlayan, İdari Yargıda Kesin Hüküm, s. 132.
2. İlhan Özay, Yargısal Koruma.
3. Şeref Gözübüyük, Turgut Tan, İdari Yargı, s. 189.
4. Danıştay 6. Daire E.2003/1712, K.2003/4221, T.9.7.2003.

DANIŞTAY KARARLARI İLE DE KABUL EDİLDİĞİ ÜZERE, İMAR PLANLARI TOPLUMUN GENİŞ KESİMLERİNİ ETKİLEYEN DÜZENLEYİCİ İŞLEMLERDİR. BU NEDENLE, İŞLEM DOĞRUDAN DAVACI HAKKINDA TESİS EDİLMESE DAHI MENFAAT İHLALİNİN ORTAYA ÇIKABİLECEĞİ KABUL EDİLMEKTEDİR.

YARGITAY'IN GÜNCEL TARİHLİ KARARLARI BAĞLAMINDA SİNAİ MÜLKİYET KANUNU HÜKÜMLERİNİN VE HAKSIZ REKABET HÜKÜMLERİNİN KÜMÜLATİF UYGULANABİLİRLİĞİ

1. Giriş

Türk hukukunda marka ve tasarım hakkının korunması esas itibarıyla 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu'nda düzenlenen hükümlerle sağlanmaktadır. Öte yandan, marka ve tasarım hakkına yönelik ihlallerin çoğu zaman Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenen "haksız rekabet" hükümlerinin de kapsamına girebildiği görülmektedir.

Bu durum, Sınai Mülkiyet Kanunu hükümleri ile haksız rekabet hükümlerinin birlikte uygulanıp uygulanamayacağı, diğer bir ifadeyle bu iki koruma yolunun kümülatif olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği sorusunu gündeme getirmektedir. Bu konuya ilişkin öğretide ve yargı kararlarında farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Bu yazımızda Yargıtay'ın güncel tarihli kararları ve bu kararların gerekçeleri bağlamında Sınai Mülkiyet Kanunu hükümleri ve haksız rekabet hükümlerinin kümülatif uygulanabilirliği hususu incelenecektir.

2. Marka ve Tasarım Hakkı ile Haksız Rekabet Kavramı

Markanın sahibine tanıdığı haklar, SMK m. 7'de düzenlenmiştir. Bu madde uyarınca Sınai Mülkiyet Kanunu ile sağlanan marka koruması tescil yoluyla elde edilir ve marka tescilinden doğan haklar münhasıran marka sahibine aittir. SMK m.7/2-3 uyarınca;

"(2) Marka sahibinin, izinsiz olarak yapılması hâlinde, aşağıda belirtilen fiillerin önlenmesini talep etme hakkı vardır:

a) Tescilli marka ile aynı olan herhangi bir işaretin, tescil kapsamına giren mal veya hizmetlerde kullanılması.

b) Tescilli marka ile aynı veya benzer olan ve tescilli markanın kapsadığı mal veya hizmetlerle aynı veya benzer mal veya hizmetleri kapsayan ve bu nedenle halk tarafından tescilli marka ile ilişkilendirilme ihtimali de dâhil karıştırılma ihtimali bulunan herhangi bir işaretin kullanılması.

c) Aynı, benzer veya farklı mal veya hizmetlerde olmasına bakılmaksızın, tescilli marka ile aynı veya benzer olan ve Türkiye'de ulaştığı tanınmışlık düzeyi nedeniyle markanın itibarından haksız bir yarar elde edecek veya itibarına zarar verecek veya ayırt edici karakterini zedeleyecek nitelikteki herhangi bir işaretin haklı bir sebep olmaksızın kullanılması.

(3) Aşağıda belirtilen durumlar, işaretin ticaret alanında kullanılması hâlinde, ikinci fıkra hükmü uyarınca yasaklanabilir:

a) İşaretin, mal veya ambalajı üzerine konulması.

b) İşareti taşıyan malların piyasaya sürülmesi, teslim edilebileceğinin teklif edilmesi, bu amaçlarla stoklanması veya işaret altında hizmetlerin sunulması ya da sunulabileceğinin teklif edilmesi.

c) İşareti taşıyan malın ithal ya da ihraç edilmesi.

ç) İşaretin, teşebbüsün iş evrakı ve reklamlarında kullanılması.

d) İşareti kullanan kişinin, işaretin kullanımına ilişkin hakkı veya meşru bağlantısı olmaması şartıyla işaretin aynı veya benzerinin internet ortamında ticari etki yaratacak biçimde alan adı, yönlendirici kod, anahtar sözcük ya da benzeri biçimlerde kullanılması.

e) İşaretin ticaret unvanı ya da işletme adı olarak kullanılması.

f) İşaretin hukuka uygun olmayan şekilde karşılaştırmalı reklamlarda kullanılması."

Tasarımın sahibine tanıdığı haklar ise SMK m.59'da düzenlenmiştir. SMK m.59 uyarınca; "Tasarımdan doğan haklar münhasıran tasarım sahibine aittir. Üçüncü kişiler, tasarım sahibinin izni olmadan koruma kapsamındaki tasarım veya tasarımın uygulandığı ürünü üretemez, piyasaya sunamaz, satamaz, ithal edemez, ticari amaçlı kullanamaz veya bu amaçlarla elde bulunduramaz ya da bu tasarım veya tasarımın uygulandığı ürünle ilgili sözleşme yapmak için öneride bulunamaz."

Görüldüğü üzere; gerek marka gerekse tasarım hakkı, sahibine geniş kapsamlı bir

tekel hakkı tanımakta ve üçüncü kişilerin izinsiz kullanımını yasaklama yetkisi vermektedir. Bu hakların ihlali, çoğu zaman yalnızca marka veya tasarım hakkına tecavüz teşkil etmekle sınırlı kalmamakta, aynı zamanda Türk Ticaret Kanunu'nun 54. ve devamı maddelerinde düzenlenen haksız rekabet hükümlerini de gündeme getirmektedir. Özellikle markanın veya tasarımın izinsiz kullanımının ticari hayatta yol açtığı karıştırılma, yanıltma ya da itibar zedeleme halleri, haksız rekabetin tipik görünüşleri arasında sayılabilmektedir. TTK m. 54/2 uyarınca haksız rekabet ise "rakipler arasında veya tedarik edenlerle müşteriler arasındaki ilişkileri etkileyen aldatıcı veya dürüstlük kuralına diğer şekillerdeki aykırı davranışlar ile ticari uygulamalar" olarak tanımlanmıştır.

Bu tanım uyarınca da marka ve tasarım hakkına yönelik ihlaller, yalnızca Sınai Mülkiyet Kanunu kapsamında değil, aynı zamanda Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenen haksız rekabet hükümleri bakımından da sonuç doğurabilmektedir. Zira markanın izinsiz kullanımı veya tasarımın taklit edilmesi, çoğu kez piyasada karıştırılma ihtimaline yol açmakta, tüketicilerin yanıltılmasına sebep olmakta ve dürüstlük kuralına aykırı ticari uygulamalar olarak nitelendirilebilmektedir.

Bu sebeple, marka ve tasarım hakkına tecavüz teşkil eden fiiller, aynı zamanda TTK m.54'te tanımlanan haksız rekabetin tipik görünüşlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak burada tartışmalı olan husus, marka veya tasarım hakkına tecavüz teşkil eden bir fiil karşısında, aynı zamanda haksız rekabet hükümlerinin de uygulanıp uygulanamayacağı, diğer bir ifadeyle bu iki koruma yolunun kümülatif biçimde işletilip işletilemeyeceğidir.

3. Fikri Mülkiyet Hukuku ve Haksız Rekabet Hukuku Özelinde Kümülatif Koruma İlkesi

Kümülatif koruma ilkesi, bir hakkın aynı anda birden fazla hukuki düzenleme ile güvence altına alınabilmesini ifade eder. Başka bir deyişle, ihlale konu olan bir fiil birden fazla normun koruma alanına giriyorsa, hak sahibi bu düzenlemelerden herhangi birine yahut birkaçına dayanarak koruma talep edebilir.

"Fikri mülkiyet hukukunda kümülatif koruma; her korumaya ilişkin özel şartları taşımak kaydıyla, hak sahibinin, fikri mülkiyet haklarından veya haksız rekabetten birine, birkaçına veya tamamına dayanarak koruma talep edebilmesini ve bu sebepleri dilediği gibi seçebilmesini ifade etmektedir." [1]

"Fikri mülkiyet hukuku ve haksız rekabet hukuku özelinde kümülatif koruma ise, hak sahibinin fikri mülkiyet veya haksız rekabet hükümlerinden birine, birkaçına veya tamamına dayanarak koruma talep edebilmesidir." [2]

Bu ilke kapsamında bir kümelenmenin meydana gelmesi için mevcut bir fikri mülkiyet korumasına ek olarak haksız rekabet korumasının var olması gerekir. Kümülatif koruma ilkesinin uygulandığı hâllerde hak sahibinin tek bir hukuki sebep seçmesi zorunlu olmayıp, gerekli koşulların varlığı halinde birden fazla dayanak noktasına aynı anda başvurusu mümkündür.

Ancak fikri mülkiyet hukuku ile haksız rekabet hukuku arasındaki ilişki doktrin ve yargı kararlarında halen daha tartışma konusu yapılan ve üzerinde uzlaşı sağlanamamış bir konudur. Tartışmanın esas noktası ise mülga 6762 sayılı TTK m. 57/5'te yer alan "ürün adı, unvan, marka, işaret gibi tanıtma vasıtaları" ifadesine yer verilmesi ancak 1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe giren 6102 sayılı Kanunda, 6762 sayılı Kanunda değinilen hükmün yerine getirilen 55 inci maddenin birinci fıkrasının (a) bendinin 4'üncü alt bendinde, "ad, unvan, marka, işaret gibi tanıtma vasıtaları" ibaresine yer verilmemesidir. Bu düzenleme değişikliği, marka hakkına ilişkin SMK hükümleri ile haksız rekabet hükümlerinin bir arada uygulanıp uygulanamayacağı meselesini, doktrinde ve yargı kararlarında yoğun biçimde tartışmalı hale getirmiştir. Nitekim aşağıda Yargıtay'ın güncel tarihli ve birbirinden farklı kararları bağlamında bu tartışma üzerinde durulacaktır.

4. Yargıtay'ın Güncel Tarihli ve Birbirinden Farklı Kararları Bağlamında Haksız Rekabet ve Sınai Mülkiyet Kanunu Hükümlerinin Kümülatif Olarak Uygulanabilirliği

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi E. 2022/5691 K. 2024/1745 T. 5.3.2024 sayılı kararında; "Bölge Adliye Mahkemesince, yazılı gerekçeyle davalı kullanımlarının haksız rekabet teşkil etmeyeceği sonucuna ulaşılmış ise

de Dairemizin 28.12.2022 tarihli, 2021/4883 E., 2022/9613 K. sayılı kararında ayrıntılı olarak belirtildiği üzere, fikir ve sanat eserleri hukukunun, marka hukukunun endüstriyel tasarım ve patent hukukunun konusu, sırasıyla eser, marka, tasarım ve patent üzerindeki haklar ile bunların sahiplerinin korunması iken, haksız rekabet hukukunun konusu, dürüstlük ilkesine aykırı ticaret yöntemi ve uygulamalarına karşı emek ilkesi uyarınca, işletmesel çabayı, birikimi ve yatırımı kapsayan emeğin korunmasıdır. Yani, korumanın dayandığı ilkeler birbirinden farklıdır. (S. Uzunallı, Markanın Korunmasının Kapsamı ve Tazminat Talebi, Adalet Yayınevi, Ankara, 2012, s. 516 vd.) İki grup hükmün öngörüldüğü kriterler birbirinden farklı olduğundan birinin uygulanması, diğerinin uygulanmaması veya tam tersini gerektirmez, eğer şartları varsa her iki mevzuatın yan yana veya biri diğerinin yokluğunda uygulanabilir (Şehirali Çelik, Haksız Rekabet, s. 65).

Böylece haksız rekabet koruması fikri haklar korumasını tamamlayan bir konumda olmayıp bağımsız ve kendi kurallarını takip eden bir koruma olduğundan haksız rekabet kaynaklı talepler fikri haklar korumasından bağımsız olarak ileri sürülür. O halde korumanın şartları mevcut olduğu halde haksız rekabet hükümleri fikri mülkiyet hukukuna ilişkin hükümler yanında doğrudan ve birinci dereceden uygulama alanı bulur (Ü. Tekinalp Fikri Mülkiyet Hukuku 5. Bası s.37, 2012). Dolayısıyla davalı kullanımlarının marka hakkına tecavüz teşkil ettiğinin tespiti halinde bu eylem aynı zamanda haksız rekabet de teşkil edecek olup Bölge Adliye Mahkemesi'nin aksi yöndeki gerekçesinde isabet bulunmadığından kararın, kabul şekline göre belirtilen sebeple de bozulması gerekmiştir." şeklinde değerlendirme yapılmıştır.[3]

Yukarıda yer verilen Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 05.03.2024 tarihli kararında, Bölge Adliye Mahkemesi'nin davalı fiillerinin haksız rekabet teşkil etmeyeceği yönündeki değerlendirmesi yerinde bulunmamıştır. Kararda, fikrî mülkiyet hukukunun marka, tasarım veya patent gibi belirli fikrî hakların sahibini korumayı amaçladığı; buna karşılık haksız rekabet hukukunun ise dürüstlük kuralına aykırı ticari uygulamalara karşı "emek ilkesini" esas alarak işletmesel çabayı ve yatırımı koruduğu vurgulanmıştır.

Yargıtay'a göre, bu iki koruma mekanizması farklı ilkelere dayandığından birbirini

dışlamamakta; şartları mevcut olduğu takdirde bağımsız şekilde ya da birlikte uygulanabilmektedir. Bu doğrultuda, davalının marka hakkına tecavüz niteliğindeki eylemlerinin aynı zamanda haksız rekabet oluşturduğu kabul edilmiş ve Bölge Adliye Mahkemesi'nin aksi yöndeki gerekçesi isabetsiz bulunarak kararın bozulmasına hükmedilmiştir.

Yargıtay'ın aynı yıl içerisinde tesis ettiği bir başka kararı olan Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin E. 2024/1330 K. 2024/9148 T. 18.12.2024 sayılı kararında ise;

"Somut olay bakımından Dairemizin eski uygulamasına esas teşkil eden mülga 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 57 nci maddesinin beşinci fıkrasında ad, unvan, marka, işaret gibi tanıtma vasıtalarının iltibasa meydan verebilecek surette kullanılmasının da haksız rekabet hallerinden olduğu düzenlenmişti. Bu kapsamda tescilli marka ve tasarım haklarının bu şekilde kullanılmasının marka ve tasarım hakkına tecavüz ile birlikte haksız rekabeti de oluşturduğu, anılan haklara tecavüz ve haksız rekabetin kesiştiği alanda hem özel hükümler hem de haksız rekabet hükümleri ile kümülatif korunması gerektiği Daire uygulaması haline gelmişti. Başlangıçta kümülatif korumanın benimsenmiş olması, 6762 sayılı Kanunda yer alan bu düzenlemeden kaynaklanmaktaydı.

Ancak 1 Temmuz 2012 tarihin de yürürlüğe giren 6102 sayılı Kanunda, 6762 sayılı Kanunda değinilen hükmün yerine getirilen 55 inci maddenin birinci fıkrasının (a) bendinin 4 üncü alt bendinde, "ad, unvan, marka, işaret gibi tanıtma vasıtaları" ibaresine yer verilmemiştir.

Anılan iki hüküm karşılaştırıldığında 6762 sayılı Kanunun 57 inci maddesinin beşinci fıkrası "Başkasının emtiası, iş mahsulleri, faaliyeti veya ticaret işletmesiyle iltibaslar meydana getirmeye çalışmak veya buna müsaait bulunan tedbirlerle başvurmak, hususiyle başkasının haklı olarak kullandığı ad, unvan, marka, işaret gibi tanıtma vasıtalarıyla iltibasa meydan veren malları, durumu bilerek veya bilmeyerek, satışa arz etmek veya şahsi ihtiyaçtan başka her ne sebeple olursa olsun elinde bulundurmamak" şeklinde olmasına rağmen, yerine ikame edilen 6102 sayılı Kanun'un 55 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin 4 üncü alt bendi "Başkasının malları, iş ürünleri, faaliyetleri veya işleri ile karıştırılmaya yol açan önlemler almak" şeklindedir.

Görüldüğü üzere yeni hükümde "ad, unvan, marka, işaret gibi tanıtmaya vasıtaları" ibaresine yer verilmemiştir. Bunun temel nedeni, tescilli işletme adı ve ticaret unvanının 6102 sayılı Kanun'un 50 inci ve 53 üncü maddeleri arasındaki hükümlerle düzenlenmesi ve dolayısıyla özel koruma getirilmesidir. 6102 sayılı Kanun'un 55 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin 4 üncü alt bendinin gerekçesinde eski hükümden ayrılmanın nedeni "Anılan ayırt edici işaretlere ilişkin karıştırılma koşul, hüküm ve sonuçlarıyla birlikte kendi özel kanun hükmünde kararnamelelerinde, yani 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında KHK'da, 554 sayılı Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkında KHK'da, 555 sayılı Coğrafi İşaretlerin Korunması Hakkında KHK'da ve unvanla ilgili olarak 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir. Burada tekrar edilme-leri hem gereksizdir, hem de yorum güçlüklerine sebep olmaktadır.

Anılan cümle parçalarının burada yer almaları, haksız rekabete ilişkin hükümlerin fikri mülkiyete ilişkin düzenlemelerde kümülatif uygulanması yönünden gerekli görülemez" şeklinde ifade edilmektedir. Bu kapsamda belirtmek gerekirse, kanun koyucunun haksız rekabete ilişkin eski ve yeni hüküm bağlamında anılan gerekçelerle eski hükümden ayrılması ile kümülatif koruma yönünden yukarıda belirtilen özel hükümlerin getirilmesi tescilli marka ve tasarım ile tescilsiz tasarımın tıpkı faydalı model ve patent hakkı gibi sadece 6769 sayılı Kanun kapsamında korunmasını yeterli bulduğu anlaşılmaktadır.

Bu nedenle artık, 6102 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonraki olaylara dayalı açılan davalarda, tescilli sınai haklar bakımından sadece özel kanun olan SMK hükümleri uygulanabilecek olup TTK'nın haksız rekabet hükümlerinin anılan özel hükümler yanında ve aynı anda uygulanması söz konusu olamayacaktır.

Diğer bir ifade ile bu kapsamda kümülatif koruma uygulanmayacaktır (Bkz. NO-MER/HELVCI/KAYA, s. 356 vd.; ARKAN, SABİH, Ticari İşletme Hukuku, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 30. Bası, Ankara 2024, s.363).

Bu açıklamalar ışığında somut olaya dönüldüğünde, davacı tasarım hakkına tecavüzün, haksız rekabetin tespiti, önlenmesi, ref'i taleplerinde bulunmuş, davalı ise fiili kullanımlarının davacı tasarımına benzediğini, bu nedenle kullanımlarının da yasal olduğunu savunarak davanın reddini

istemiştir. Davacının ihlal edildiğini iddia ettiği tasarım hakkı Türkpapatent nezdinde tescilli olup 6769 sayılı Kanun ile getirilen özel hükümlerle haksız rekabet hukukunu da kapsayacak şekilde ve haksız rekabete göre daha üstün koruma getirerek düzenlenmiştir.

Davacı bu özel hükümlere de dayanmış olduğundan tasarımın koruma alanları ile haksız rekabetin koruma alanının kesişmiş olduğu dava konusu olayda yalnızca özel hükümler uygulama alanı bulacak olup, özel hükmün yanında haksız rekabetin uygulanmasını gerektirir herhangi bir kanun hükmü olmadığından, özel kanunla birlikte eş zamanlı olarak haksız rekabet hükümlerinin de uygulanmasının hukuki dayanağı bulunmamaktadır.

Hal böyle olunca, Dairemizin daha önceki bazı kararlarında da benimsediği üzere (Yargıtay 11.HD 14.03.2022 gün ve 2019/5189-1852 sayılı, yine 22.04.2021 gün ve 2021/89-3054 sayılı kararları) somut olay bakımından 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu ile haksız rekabet hükümlerinin birlikte uygulanmasını gerektiren kümülatif korumanın uygulama alanı kalmadığı gözetilerek haksız rekabetin tespiti, men'i ve ref'ine dair talepler yönünden ret kararı verilmesi gerekirken, yazılı şekilde hüküm kurulması doğru olmamış, bozmayı gerektirmiştir." şeklinde karar tesis edilmiştir.[4]

Yukarıda yer verilen ve çoğunluk tarafından benimsenen karar uyarınca; 6102 sayılı TTK'nın yürürlüğe girmesiyle birlikte tescilli marka ve tasarım hakları bakımından kümülatif koruma ilkesi artık uygulanmayacaktır.

Nitekim çoğunluk görüşüne göre, Mülga 6762 sayılı Kanun döneminde, marka, unvan ve diğer tanıtmaya vasıtalarının haksız rekabet kapsamına dahil edilmesi nedeniyle marka veya tasarım hakkına tecavüz halinde aynı zamanda haksız rekabet hükümlerinin de devreye girmesi benimsenmişti.

Ancak 6102 sayılı Kanun'un 55. maddesinde bu ifadeye yer verilmemesi ve maddenin gerekçesinde söz konusu ayırt edici işaretlerin kendi özel kanunları çerçevesinde korunduğunun belirtilmesi ile tescilli marka ve tasarım haklarının korunmasında özel kanun hükümleri yeterli görülmüş; TTK'nın haksız rekabet hükümlerinin, SMK hükümleriyle eş zamanlı olarak uygulanmasının hukuki dayanağı bulunmadığı ifade edilmiştir.

İşbu kararda çoğunluk tarafından tasarım tescilli olduğundan ve 6769 sayılı Kanun kapsamında özel hükümlerle korunmakta olduğundan, dava konusu fiillerin yalnızca SMK hükümleri kapsamında değerlendirilmesi gerektiği; TTK'nın haksız rekabet hükümlerinin ayrıca uygulanmasının mümkün olmadığı sonucuna varılmıştır.

Bu yaklaşım, kümülatif koruma ilkesinin 6102 sayılı TTK sonrası dönemde tescilli marka ve tasarımlar bakımından geçerliliğini yitirdiğini göstermektedir.

Ancak Yargıtay'ın bu kararında karşı oy da bulunmaktadır. Kararın karşı oy görüşünde; kümülatif koruma ilkesinin geçerliliği vurgulanmaktadır.

Karşı görüşe göre, kümülatif koruma, bir fiilin birden fazla hukuki düzenleme kapsamında korunabilmesi anlamına gelmekte ve hak sahibine, şartlar mevcut olduğu sürece hem fikri mülkiyet hem de haksız rekabet hükümlerine dayanma imkânı tanımaktadır.

Burada, taleplerin yarışması ile taleplerin seçimlik olması birbirinden ayrılmakta; aynı vakıa bakımından farklı hukuki sebeplere dayalı olarak ileri sürülen taleplerin birbirini dışlamadığı belirtilmektedir.

Karşı görüşe göre, fikri mülkiyet koruması mutlak ve hak sahibine tek elci yetkiler sağlarken, haksız rekabet koruması piyasası, tüketici ve rakipleri korumakta, dürüst rekabeti sağlamayı amaçlamaktadır.

Bu nedenle, SMK hükümlerinin haksız rekabet hükümlerini bertaraf ettiği kabul edilirse, tüketiciler ve meslek örgütleri haksız rekabete karşı korunamayacak ve tecavüz eylemi kanıtlanamaz hâle gelecektir. Dolayısıyla haksız rekabet hükümleri, fikri mülkiyet hükümleri yanında bağımsız ve doğrudan uygulanabilir.

Ayrıca, karşı görüş, 6102 sayılı TTK'nın 55/1-a-4 hükmü ile tüketicinin yanıltılmasının ve piyasadaki karışıklığın önlenmesinin amaçlandığını, bu düzenlemenin fikri mülkiyet hükümleri ile birlikte uygulanmasının hem yerli hem de AB hukukuna uygun olduğunu belirtmektedir.

Sonuç olarak, karşı görüş kümülatif korumanın uygulanması gerektiğini savunmakta ve çoğunluk görüşüne katılmamaktadır.

Yargıtay'ın bir diğer kararı olan Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin E. 2024/5992 K. 2025/3691 T. 26.05.2025 sayılı kararında da bir önceki karar ile aynı doğrultuda; Bölge Adliye Mahkemesi'nin davalının tasarım hakkına tecavüz ve haksız rekabet iddiaları kapsamında kümülatif koruma uygulamasına yani tasarımın hem SMK hem de haksız rekabet hükümleri kapsamında korunabileceği değerlendirilmesine karşı Yargıtay, tescilli haklar bakımından yalnızca 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu'nun uygulanacağını, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun haksız rekabet hükümlerinin özel kanun yanında eş zamanlı olarak uygulanamayacağını vurgulamıştır. Yargıtay'ın çoğunluğu oluşturan görüşüne göre, tescilli tasarımın SMK kapsamında sağlanan özel ve kapsamlı koruması, haksız rekabet hükümlerine gerek kalmadan hak sahibini korumaktadır. Bu nedenle somut olayda, haksız rekabet taleplerinin reddi gerektiği belirtilmiş ve SMK ile haksız rekabet hükümlerinin birlikte uygulanmasını öngören kümülatif koruma ilkesinin geçerliliğinin bulunmadığı sonucuna varılmıştır. [5]

Ancak kararın karşı oyunda ise; aynı vakia için birden çok hukuki sebebe dayanarak talepte bulunulabileceği belirtilmektedir.

Fikri mülkiyet korumasının mutlak ve tekeli nitelikte olup yalnızca hak sahibini koruduğu, haksız rekabet korumasının ise hem rakipleri hem de tüketicileri koruduğu ve bağımsız olarak uygulandığı değerlendirilmiştir.

Karşı oy, SMK sonrası sınai hakların haksız rekabet hükümleriyle birlikte korunamayacağı görüşüne karşı çıkarak, TTK'daki düzenlemeler ile AB hukukunda kümülatif koruma ilkesine uygun olarak, haksız rekabet hükümlerinin fikri mülkiyet haklarına ek olarak bağımsız şekilde uygulanabileceğini savunmaktadır. Sonuç olarak, karşı oy kümülatif koruma ilkesinin geçerli olduğunu ifade etmektedir.

Yargıtay'ın bu tartışmaya ilişkin en güncel tarihli kararında olan Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin E. 2024/6928 K. 2025/4637 T. 30.06.2025 sayılı kararında ise;

“Davacının ihlal edildiğini iddia ettiği marka hakkı TürkPatent ve Marka Kurumu nezdinde tescilli olup 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu (SMK) ile getirilen özel hükümlerle haksız rekabet hukukunu da kapsayacak şekilde ve haksız rekabete göre daha üstün koruma getirerek düzenlenmiştir.

Davacı bu özel hükümlere de dayanmış olduğundan marka koruma alanları ile haksız rekabetin koruma alanının kesişmiş olduğu dava konusu olayda yalnızca özel hükümler uygulama alanı bulacak olup, özel hükmün yanında haksız rekabetin uygulanmasını gerektirir herhangi bir kanun hükmü olmadığından, özel kanunla birlikte eş zamanlı olarak haksız rekabet hükümlerinin de uygulanmasının hukuki dayanağı bulunmamaktadır.

Hal böyle olunca, Dairemizin daha önceki bazı kararlarında da benimsediği üzere (Yargıtay 11.HD14.03.2022 gün ve 2019/5189-1852 sayılı, yine 22.04.2021 gün ve 2021/89-3054 sayılı kararları) somut olay bakımından SMK ile haksız rekabet hükümlerinin birlikte uygulanmasını gerektiren kümülatif korumanın uygulama alanı kalmadığı gözetilerek talebin, haksız rekabetin menine dair kısmı yönünden ret kararı verilmesi gerekirken, yazılı şekilde hüküm kurulması doğru olmamış, bozmayı gerektirmiştir.”

şeklinde değerlendirme yapılmıştır.[6]

Ancak bu kararın da karşı oyu bulunmakla birlikte karşı oyda; haksız rekabet hükümlerinin, fikri mülkiyet korumasının yanında bağımsız ve birinci dereceden uygulanması gerektiği belirtilmektedir.

Ayrıca, TTK'nın karıştırılma ihtimali düzenlemesi ve Avrupa Birliği mevzuatının da kümülatif korumanın geçerliliğini desteklediği, özel hukuki düzenlemelerin haksız rekabet hükümlerini ortadan kaldırmadığı ifade edilmektedir.

Bu nedenle, çoğunluğun SMK hükümlerinin haksız rekabet hükümlerini tamamen bertaraf ettiği yönündeki değerlendirilmesine katılmamış ve kümülatif koruma ilkesinin uygulanabilirliği savunulmuştur.

6. Sonuç

İncelenen Yargıtay kararları, marka ve tasarım hakkına ilişkin 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu (SMK) hükümleri ile haksız rekabet hükümlerinin birlikte uygulanabilirliği konusunda bir görüş birliği bulunmadığını ortaya koymaktadır.

Yargıtay'ın güncel tarihli kararlarındaki çoğunluk görüşü, SMK kapsamındaki özel hükümler ile haksız rekabet hükümlerinin kesiştiği durumlarda yalnızca SMK hükümlerinin uygulanabileceğini ve haksız rekabet hükümlerinin bu bağlamda ikincil nitelik taşıdığını savunmaktadır.

Buna karşılık, karşı oy görüşleri haksız rekabet hukukunun fikri mülkiyet korumasını tamamlayan, bağımsız ve doğru olarak uygulanabilir bir koruma mekanizması olduğunu; dolayısıyla SMK hükümleri ile haksız rekabet hükümlerinin somut olay şartlarına göre kümülatif olarak uygulanabileceğini ileri sürmektedir.

Bu çelişkili içtihat durumu, hak sahibinin hangi koruma yoluna dayanacağı, taleplerin niteliği ve ihlalin kapsamına göre somut olarak değerlendirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Sonuç olarak, Sınai Mülkiyet Kanunu hükümleri ile haksız rekabet hükümlerinin kümülatif uygulanabilirliği hâlen tartışmalı olup, yargı kararları bağlamında kesin bir içtihat birliği oluşmamıştır; uygulamada her iki koruma yolunun birlikte veya ayrı ayrı ele alınabileceği, ancak her davada özel koşulların dikkatle incelenmesi gerektiği kabul edilmelidir.

Detaylı Bilgi için;
[Av. Ezgi Karpınar](#)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Savaş Bozbel, Fikri Mülkiyet Hukuku (On İki Levha 2012) 639; Hayri Bozgeyik ve Sefa Er, 'Tasarımlar için Kümülatif Koruma' (2019) 5(1) Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi 23; Önder Suat Uluçlar, Fikri Mülkiyet Haklarında Kümülatif (Yetkin 2024) 129; Martin Senftleben, The Copyright/Trademark Interface - How the Expansion of Trade-mark Protection is Stifling Cultural Creativity, (Kluwer Law International 2020) 14; Suluk, Karasu, Nal (n3) 55; Tekinalp (n3) 37.
2. Şehirli Çelik (n 1) 134-135; Bozgeyik ve Er (n 1) 24; Işık Yaşlı (n 1) 115.
3. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin E. 2022/5691 K. 2024/1745 T. 5.3.2024 Sayılı Kararı
4. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin E. 2024/1330 K. 2024/9148 T. 18.12.2024 Sayılı Kararı
5. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin E. 2024/5992 K. 2025/3691 T. 26.05.2025 Sayılı Kararı
6. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin E. 2024/6928 K. 2025/4637 T. 30.06.2025 Sayılı Kararı

TÜRK TİCARET KANUNU VE REKABET HUKUKU ÇERÇEVESİNDE YÖNETİM KURULU ÜYELERİNİN SORUMLULUĞU

Giriş

Bilindiği üzere Rekabet Hukukunun temel amacı piyasadaki rekabetin korunması ve ticari faaliyetlerin kanuni çerçevede düzenli olarak devam etmesidir. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunu kapsamında düzenlemeler ile bu amaca hizmet etmekte ve ticari hayatta haksız durum yaratabilecek davranışları önlenmesini hedeflemektedir.

Türk hukukunda bu konuda pek çok düzenleme yer almaktadır. Bu kapsamda, Türk Ticaret Kanunu madde 54 gereğince işletmeler ticari faaliyetlerini ve işlemlerini dürüstlük kuralına uygun şekilde yürütmeleri gerektiği düzenlenmiştir. Ticari faaliyetlerin dürüstlük kuralına uygun yürütülmesi piyasada güvenin ve adil rekabetin korunması açısından zorunlu olup, bu temel ilkenin ihlali halinde doğan sorumluluklar gündeme gelebilecektir.

Bu hedef kapsamında, Rekabetin Korunması Hakkında Kanunu madde 4 ve madde 6 çerçevesinde hukuki anlamda yöneticilerin tazminat sorumluluğu doğabileceği gibi Rekabet Kurulu tarafından ortaklıklara sorumlulukları kapsamında yaptırım da uygulanabilecektir. Türk Ticaret Kanunu'nun ilgili hükümleri anonim şirketlerin hukuki sorumluluğunu düzenlemekle birlikte, rekabet hükümlerinin şirketler bakımından şirketlerin yalnızca dış ilişkilerini değil, aynı zamanda iç ilişkilerini de düzenlemektedir.

Yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu yalnızca Türk Ticaret Kanunu'nun haksız

rekabet hükümlerinden değil aynı zamanda 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunun rekabet ihlallerine ilişkin hükümlerinden de kaynaklanabilmektedir. Bu noktada belirtmek gerekir ki, Rekabet Kurulu'nun yetkisi yalnızca 4054 sayılı Kanun kapsamında olup, haksız rekabet hükümlerini doğrudan uygulama yetkisi bulunmamaktadır.

Bu çerçevede yönetim kurulu üyeleri hem Türk Ticaret Kanunu hükümleri hem de 4054 sayılı kanun kapsamında sorumlu tutulabilmektedirler. Haksız rekabet ve rekabet ihlalleri zaman zaman kesişen alanları sahip olmakla birlikte farklı disiplinlere dayanmakta ve her iki kanun bakımından ayrı yaptırımlar öngörülmektedir. [1]

Bu nedenle, Yönetim kurulu üyelerinin sorumlulukları açısından da özel bir önem taşıdığı göz önüne alınmalı ve bu kapsamda yönetim kurulu üyelerinin rekabet ihlali sonucunda sorumluluğunun doğabileceğini önemle belirtmek gerekmektedir.

Yönetim Kurulu Üyelerinin Temel Yükümlülükleri

Yönetim kurulu üyeleri, şirketin yönetim ve temsil organı olarak hem kanunda hem de esas sözleşmeden doğan önemli yükümlülükler taşımaktadırlar. Bu yükümlülükleri kapsamında, şirketin faaliyetlerini dürüstlük kuralına ve ortakların menfaatlara uygun şekilde yürütülmesi amacıyla hareket etmeleri gerekmektedir. Bu çerçevede yönetim kurulu üyelerinin Türk Ticaret Kanunu kapsamında öngörülen, ticari faaliyet kapsamında işlenen belge ve

beyanların kanuna aykırı olması, sermaye hakkında yanlış beyanların paylaşılması gibi özel sorumlulukların yanında, genel sorumluluk halleri de yer almaktadır.

Özel sorumluluk halleri Türk Ticaret Kanunu'nun çeşitli maddelerinde yer alırken, genel sorumluluk hali madde 553 de düzenlenmiş olup ilgili hüküm uyarınca yönetim kurulu üyelerinin, kanundan ve şirket esas sözleşmesinden doğan yükümlülüklerini ihlal ettikleri hallerde yaptırıma maruz kalacağı düzenlenmektedir. Bu kapsamda yönetim kurulu üyelerinin özen yükümlülüğü ve ticari faaliyetlerinde rekabet kurallarına uyma yükümlülüğü de yer almaktadır. [2]

Yönetim kurulu üyelerinin sorumluluklarının kusur derecelerine göre değerlendirilecek olup, bu kapsamda üyelerinin Türk Ticaret Kanunu madde 369 uyarınca özen borcunu yükümlülüğü gündeme gelecektir. Üyelerin özen borcunun temelinde, sadakat borcu ve dürüstlük ilkesi yer almakta olup, bu kapsamda üyelerin yürütülen ticari faaliyette iyi olması, seçici davranması ve işi özenli olarak yerine getirmesi, aldığı kararları özenli olarak uygulaması gerekmektedir. [3]

Özen yükümlülüğü kapsamında, tedbirli yöneticinin özenini temel alınmakta olup, somut olayın ışığında yöneticilerin ticari faaliyet yürütülürken işin gerektirdiği özeni objektif olarak belirlenip, uzmanlık derecesinde bir özen gerektirmeden objektif ölçüye göre değerlendirilmesi gerekmektedir.

Objektif özen ölçüsüne göre yönetim kurulu üyesinin bilgisizliği veya tecrübesizliği ileri sürülemeyeceği gibi, üyeler tarafından verilen kararın belirli olan olay ve koşullara göre gösterdikleri özen değerlendirilecektir. [4]

Yönetim Kurulu üyelerinin diğer bir önemli yükümlülüğü olan sadakat yükümlülüğü ise, yönetim kurulu üyelerinin ortaklık ve pay sahipleri ile aralarındaki ilişkinin güvene dayandığı ve kişisel çıkarların pay sahiplerinin çıkarlarından üstün tutulmamasını gerektiren bir yükümlülüktür.

Bu kapsamda, yönetim kurulu üyelerini ortaklık menfaatine uygun hareket etme zorunluluğu doğduğu gibi ortakları zarara uğratabilecek davranışlardan kaçınmaları ve şirketin amacı doğrultusunda hareket etmeleri gerekmektedir [5] Rekabet yasağının temelinde sadakat yükümlülüğü bulunmakta olup, yönetim kurulu üyesinin yaptığı faaliyetin anonim şirketin faaliyeti ile ayrışmaması gerekmektedir. [6]

Yukarıda ayrıntılı olarak izah edilen yükümlülükler, yönetim kurulu üyelerinin görevlerini ifa ederken hem şirketin hem de pay sahiplerinin menfaatlerini koruyacak şekilde hareket etmelerini zorunlu kılmaktadır. Bu yükümlülükler ticari faaliyetlerin devamını etkileyebileceğinden ötürü rekabet ihlali kapsamında yönetim kurulu üyelerinin sorumluluklarının temelini oluşturmaktadır.

Rekabet İhlali Kapsamında Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumlulukları

Yönetim kurulu üyelerinin rekabet hukuku kapsamında gündeme gelen ihlaller sebebiyle Türk Ticaret Kanunu kapsamında ve 4054 sayılı Kanun kapsamında olmak üzere farklı sorumluluklarının doğmaktadır.

Türk Ticaret Kanunu Kapsamında Sorumluluk

Hukuki sorumluluğun tespiti bakımından Türk Ticaret Kanunu düzenlemeleri uygulanmakta olup, Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'unun madde 57 uyarınca da kanuna ve esas sözleşmeye aykırı davranan, rekabeti kısıtlayan, engelleyen ve kötüye kullananların sebep oldukları zarardan dolayı tazminat ödeme yükümlülüklerinin bulunduğu düzenlenmektedir.

Türk Ticaret Kanunu madde 553 yöneticilerin genel hukuki sorumluluğu düzenlenmekte olup, yönetim kurulu üyeleri kanuna ve şirket esas sözleşmesinin aykırı davranışları sonucunda ortaya çıkan ve şirketin yanı sıra pay sahipleri ile alacaklılara karşı da ortaya çıkan zararlarından dolayı sorumludurlar. İlgili maddenin amacı, ortaklığın ve pay sahiplerinin ve şirket alacaklılarını zarara uğratmaları halinde zarara sebep olan davranışlarından ötürü sorumluluklarının gündeme gelmesidir. [7]

Yönetim kurulu üyeleri ayrıntılı olarak bahsedildiği üzere özen ve bağlılık yükümlülükleri bulunmakta olup, yönetim kurulu üyelerinin rekabet hukukuna aykırı eylemlerden dolayı ortaklığın ve pay sahiplerinin ve şirket alacaklılarını zarara uğratmaları

halinde işbu yükümlülükleri sebebiyle kaçınılmaz olarak gündeme gelecektir. [8] Hukuki sorumluluk ile tam olarak anlaşılması gereken, rekabet hukukunun özel hukuk hükümleri kapsamında belirlenen tazminat ödeme yükümlülükleri doğmasıdır. Bu sorumluluğun doğabilmesi için hukuka aykırı fiil, kusur, zarar ve illiyet bağının bulunması gerekmektedir. [9]

Türk Ticaret Kanunu madde 553 de yer alan "kusurlarıyla ihlal ettikleri" ifadesi, hukuk sorumluluğun kusura dayalı bir sorumluluk olduğu anlaşılacakla birlikte, kast veya ihmal neticesinde oluşan zararın sorumluluk doğuracağı görülmektedir. [10] İlgili maddeye göre zarar, şirket, pay sahipleri veya şirket alacaklıları nezdinde gerçekleşebilir.

Bu kapsamda, kâr payı dağıtılması, eşit işlem gözetilmeksizin rüçhan hakkının sınırlandırılması veya şirket borçlarının bir kısmının ödenmemesi gibi şirketin malvarlığını azaltan doğrudan doğan zararlar olabileceği gibi, zarar neticesinde pay sahiplerinin ve şirket alacaklılarının uyacağı dolaylı zararlardan da doğabilir. [11]

4054 Sayılı Kanun Kapsamında Sorumluluk Rekabetin Korunması Hakkında Kanun uyarınca rekabeti sınırlayıcı anlaşma, uyumlu eylemler ve hâkim durumun kötüye kullanılması gibi durumlar yasaklanmış olup, söz konusu durumların ihlalinde teşebbüs ve teşebbüs üyelerine idari para cezasına karar verilebileceği düzenlenmiştir. [12] Bu nedenle, Rekabetin Korunması Hakkında Kanun hükümlerinin ihlallerinde de yönetim kurulu üyelerinin sorumluluklarının doğduğu gündeme gelecektir.

Nitekim rekabet ihalelerinde idari para cezasına maruz kalınacağından, bu durumunun şirketin mal varlığında azalmaya sebep olacağı aşikâr olup, rekabet kanununa aykırı olarak davranan üyelerin ve yöneticilerinin şirketler hukuku temelinde sorumluluklarının doğacağı açıktır. [13]

Doktrinde benimsenen genel görüş de bu yönde olup, rekabet kurallarına aykırılık halinde ihlali gerçekleştiren yönetim kurulu ve yöneticileri olduğundan bu kapsamdaki kişilerin sorumlulukları doğacağı kabul edilmektedir. [14]

Sonuç olarak, yönetim üyelerinin rekabet ihlalleri kapsamında gündeme gelen davranışları neticesinde hem hukuki hem de idari sorumlulukları bulunmaktadır. Rekabete aykırı davranışlar neticesinde, şirket tarafından ödenecek idari para cezası ve

tazminatın bedeli göz önüne alınarak şirketin mali yapısını doğrudan etkileyecek ve şirketin zarara uğrayıp uğramadığı bu kapsamda değerlendirilecektir. [15]

Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluklarının Sonuçları

Yönetim kurulu üyeleri tarafından rekabet ihlali teşkil eden davranışlar, ciddi sonuçlar doğurmakta olup, bu tür ihlaller bir yandan zararın giderilmesine yönelik olarak açılacak sorumluluk davalarına konu olabilmekte, diğer bir yandan da idari para cezası yaptırımına maruz kalabilmektedir.

Bu nedenle, haksız davranışların sonucunda yalnızca şirketle sınırlı kalmayıp doğrudan yöneticilerinde şahsi sorumluluğu gündeme gelecektir.

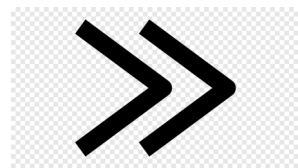
Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un, "Yasaklanan Faaliyetler" başlığının altında rekabeti sınırlayıcı pek çok halin yasaklandığı düzenlenmiştir. [16]

Madde kapsamında ele alınan Rekabet kurallarına aykırı hareketler sonucunda Rekabet Kurumu tarafından soruşturma başlatılabileceği gibi Rekabetin Korunması Hakkında Kanunun madde 16 ve 57 uyarınca da idari para cezası uygulanması mümkündür. [17]

Kanunun 16. maddesi ile düzenlenen idari para cezası yaptırımı, şirketlerin yanında şirket yöneticilerine de yaptırım uygulanması bakımından caydırıcılık sağladığı gibi ticari hayatın sürdürülebilirliğinde de önemli rol oynamaktadır.

Kanun maddesinde rekabet ihlallerinde herhangi bir ayırım yapılmamış ve hem şirketlere hem de yöneticilerine ceza verilmesi düzenlenmiştir.

Ancak şirket yöneticilerine ceza verilebilme için teşebbüse de ceza uygulamasının gerçekleştirilmesine bağlandığı gibi ayrıca ihalde belirleyici etkide bulunduklarının tespit edilmesi gerekmektedir. [18]

Rekabetin Korunması Hakkında Kanun madde 56 ve devamında düzenlenen hükümler rekabet ihlalleri sonucunda uygulanacak özel hukuk yaptırımlarını düzenlemektedir.

Bu kapsamda, rekabeti önleyici her türlü anlaşma geçersiz olduğu gibi rekabeti bozan engelleyen veya hâkim durumu kötüye kullanan kişiler bu kapsamda doğan zararlardan sorumludur.

Ayrıca Türk Ticaret Kanunu madde 553 kapsamında yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluklarının kusura dayalı bir sorumluluk olduğu anlaşılmakla birlikte, bu kapsamda haksız davranışları ile zarara sebep olan yöneticiler hakkında sorumluluk davası açılabilen yönetim kurulu üyelerinin kusurun bulunmadığının ispat etmesi gerekmektedir. [19]

Açılan sorumluluk davası kapsamında sorumluluğun şartları, tazminat hakkı doğuran diğer düzenlemeler bir farkı olmaması sebebiyle haksız fiil hükümleri çerçevesinde belirlenmektedir. [20] Ayrıca, yönetim kurulu üyelerinin kanuna ve esas sözleşmeye aykırılıkları kapsamında sorumlu tutulabilmesi içim uygun illiyet bağının bulunması gerekmekte olup, şirketin zarara uğrayıp uğramadığı finansal tablolar ile tespit edilebilecektir.

Türk Ticaret Kanunu madde 437 kapsamında pay sahiplerinin bilgi alma, özel denetim isteme ve karşı dava hakları gibi hakları doğrultusunda zarar tespiti yapılabilecektir. [21] Sorumluluk davalarında taraflar, anonim şirket pay sahipleri ve alacaklıları olup, dava açma haklarını sahiptirler. Davalı taraf olarak kurucular, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve tasfiye memurları olabilmektedir. [22] Ayrıca, kanuna aykırı davranışlar nedeniyle açılan tazminat davalarında, rekabet ihalelerinden doğrudan etkilenen rakip teşebbüsler, rakip teşebbüslerin dağıtıcı ve alıcıları, tüketicileri ve diğer müşterileri davacı sıfatıyla yer alabilir. [23]

Yönetim Kurulu Üyelerine İlişkin Verilen Kararlar

Yönetim kurulu üyelerinin rekabet ihlallerine ilişkin sorumlulukları gerek Yargıtay kararlarında gerekse Rekabet Kurulu tarafından verilen kararlarda somut biçimde ortaya konulmaktadır. Yargıtay kararlarına göre yerel mahkemelerce tazminata hükmedilebilmesi için rekabet kurulu tarafından aykırılıkların tespit edilmesi gerekmektedir. [24]

Ayrıca, haksız davranışlar sonucunda ortaya çıkan zararı belirlenmesinde, Yargıtay 11. Hukuk Dairesi tarafından verilen 2020/696 Esas 2021/90 sayılı kararına göre zarar gören teşebbüslerin elde etmeyi planladıkları kar ile geçmiş yıllara ait bilançolar da dikkate alınır. [25] Rekabet Kurulunun verdiği pek çok kararında yöneticilere idari para cezası uyguladığı görülmektedir.

Bunlardan birinde, bir teşebbüsün diğer teşebbüsü devralması kararında yönetici olarak görev alan kişinin diğer teşebbüste de yöneticilik yapmasının rakip teşebbüsler arasında koordinasyon bakımından risk yaratacağı sebebiyle Rekabetin Korunması Hakkında Kanun madde 4 kapsamında aykırılık teşkil edeceğinden, söz konusu yöneticinin görevinin sona erdirilmesine ve teşebbüsü kontrol edecek miktarda hisse sahibi olmaması şartı ile birleşme ve devralma işlemine izin verilmiştir.

Kurulun verdiği farklı bir kararda ise, İç Anadolu, Akdeniz ve Marmara bölgelerinde faaliyet gösteren teşebbüsün yöneticilerine rekabet ihlali sebebiyle idari para cezasına karar vermiştir. Bunun sebebi olarak fiyat tespit anlaşmalarının süresi içinde bildirilmemesi be bölgeler arasında ticareti engelleyici anlaşmalar yapılışı nedeniyle ayrı ayrı olmak üzere idari para cezasına karar verilmiştir. [26]

Nitekim Yargıtay kararlarında görüldüğü üzere, rekabet ihlaline teşkil eden fiiller nedeniyle uğranılan zararın tazminine ilişkin olarak yalnızca şirketin değil, yönetim kurulu üyelerinin de özel hukuk kapsamında tazminat sorumluluğunun doğabileceği açıkça hükmedilmiştir. Öte yandan, Rekabet Kurulu uygulamasında da görüldüğü üzere, rekabetin sınırlandırılmasın yol açan her türlü haksız davranışa karşı, şir-

ketlerle birlikte yöneticilerinde sorumluluğunun doğabileceği ve bu kapsamda idari para cezasına tabi tutulabileceği kabul edilmektedir. Dolayısıyla rekabet ihlaline teşkil eden davranışlar karşısında özel hukuk kapsamında tazminata hükmedilebileceği gibi idari para cezası yaptırımı da uygulanabileceği sonucuna ulaşılmaktadır.

Sonuç

Yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu yalnızca şirketin iç işleyişi ve ortaklara karşı değil aynı zamanda üçüncü kişilere karşı da önem arz etmektedir.

Bu kapsamda, yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu hem Türk Ticaret Kanunu'nun haksız rekabet hükümleri uyarınca hem de 4054 sayılı Kanun çerçevesinde rekabet ihlallerine ilişkin düzenlemeleri çerçevesinde gündeme gelebilmektedir. Dolayısıyla haksız rekabet ve rekabet hukuku farklı disiplinler olup zaman zaman kesişmeler de iseler de her iki düzenleme çerçevesinde ayrı yaptırımların söz konusu olduğu gözden kaçırılmamalıdır.

Yönetim kurulu üyelerinin rekabet ihlallerinden doğan hukuki sorumlulukları, ciddi sonuçlar doğurmakta olup, bu kapsamda, yönetim kurulu üyelerinin kanunlar kapsamında düzenlenen yükümlülüklerini yerine getirmeleri, rekabet kapsamında yer verilen düzenlemelere etkin biçimde uygulamaları gerekmektedir. Yönetim kurulu üyelerinin görevlerini ifa ederken şirket menfaatlerini ön planda tutmaları, özen yükümlülüğüne dikkat etmeli ve dürüstlüğü önem vermeleri ileride doğabilecek hukuki sorumlulukların önlenmesi açısından kritik rol oynamaktadır.

Yönetim kurulu üyesinin görevini yerine getirirken özenli ve sadık davranması rekabet hukukunun temel ilkelerine uygun hareket etmesi hem yasal olarak hem de mali sorumluluklar bakımından riskleri azaltmak için büyük önem arz etmekte olup, yükümlülükler ihlal edildiği takdirde hem tazminat sorumluluğu hem de idari para cezası ile karşı karşıya kalınacaktır.

Detaylı Bilgi için;
[Av. Gülçin Kırıcı](mailto:Av.Gulcin.Kirci@ozgunlaw.com)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Mehmet Yavuz Güner, "Rekabet Hukuku ve Haksız Rekabet Hukuku İlişkisi", Rekabet Kurumu Uzmanlık Tezleri, No:184, sayfa 49
2. Dr. Öğr. Burçak Tatlı, "Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyelerinin ve Yöneticilerin Rekabet İhlallerinden Dolayı Şirketler Hukuku Temelinde Hukuki Sorumlulukları", SÜHFD, C.29, S.4,2021, sayfa 2681
3. Nesibe Ceyhun Camuzcu, "Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu", Bahçeşehir Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2020, sayfa 68
4. Nesibe Ceyhun Camuzcu, "Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu", Bahçeşehir Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2020, sayfa 72
5. Nesibe Ceyhun Camuzcu, "Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu", Bahçeşehir Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2020, sayfa 74
6. Arş. Gör. Atanur Karaahmetoğlu, "İş sırrı ve Ticari sır Bağlamında anonim şirketlerde yönetim kurulu üyelerinin rekabet yasağına aykırılıktan doğan sorumluluğu", Volume: Prof. Dr. M. Fatih UŞAN'a Dekanlıkta 10. Yıl Anısına Teşekkür Armağanı Issue: 2022-2, 1295
7. Dr. Öğr. Burçak Tatlı, "Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyelerinin ve Yöneticilerin Rekabet İhlallerinden Dolayı Şirketler Hukuku Temelinde Hukuki Sorumlulukları", SÜHFD, C.29, S.4,2021, sayfa 2696
8. Coşkun, S. Y. & Göncü Döner, M. S. (2023). Responsibility of Managers For Competition Law Infringement in Joint Stock And Limited Companies in The Light Of Competition Board Decisions. Journal of Current Researches on Social Sciences, 13 (1), sayfa 164.
9. Coşkun, S. Y. & Göncü Döner, M. S. (2023). Responsibility of Managers For Competition Law Infringement in Joint Stock And Limited Companies in The Light Of Competition Board Decisions. Journal of Current Researches on Social Sciences, 13 (1), sayfa 164.
10. Dr. Öğr. Burçak Tatlı, "Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyelerinin ve Yöneticilerin Rekabet İhlallerinden Dolayı Şirketler Hukuku Temelinde Hukuki Sorumlulukları", SÜHFD, C.29, S.4,2021, sayfa 2699
11. Dr. Öğr. Burçak Tatlı, "Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyelerinin ve Yöneticilerin Rekabet İhlallerinden Dolayı Şirketler Hukuku Temelinde Hukuki Sorumlulukları", SÜHFD, C.29, S.4,2021, sayfa 2704
12. Coşkun, S. Y. & Göncü Döner, M. S. (2023). Responsibility of Managers For Competition Law Infringement in Joint Stock And Limited Companies in The Light Of Competition Board Decisions. Journal of Current Researches on Social Sciences, 13 (1), sayfa 167.
13. Dr. Öğr. Burçak Tatlı, "Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyelerinin ve Yöneticilerin Rekabet İhlallerinden Dolayı Şirketler Hukuku Temelinde Hukuki Sorumlulukları", SÜHFD, C.29, S.4,2021, sayfa 2696
14. Dr. Öğr. Burçak Tatlı, "Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyelerinin ve Yöneticilerin Rekabet İhlallerinden Dolayı Şirketler Hukuku Temelinde Hukuki Sorumlulukları", SÜHFD, C.29, S.4,2021, sayfa 2707
15. Dr. Öğr. Burçak Tatlı, "Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyelerinin ve Yöneticilerin Rekabet İhlallerinden Dolayı Şirketler Hukuku Temelinde Hukuki Sorumlulukları", SÜHFD, C.29, S.4,2021, sayfa 2705
16. Coşkun, S. Y. & Göncü Döner, M. S. (2023). Responsibility of Managers For Competition Law Infringement in Joint Stock And Limited Companies in The Light Of Competition Board Decisions. Journal of Current Researches on Social Sciences, 13 (1), sayfa 167
17. Dr. Öğr. Burçak Tatlı, "Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyelerinin ve Yöneticilerin Rekabet İhlallerinden Dolayı Şirketler Hukuku Temelinde Hukuki Sorumlulukları", SÜHFD, C.29, S.4,2021, sayfa 2683
18. Coşkun, S. Y. & Göncü Döner, M. S. (2023). Responsibility of Managers For Competition Law Infringement in Joint Stock And Limited Companies in The Light Of Competition Board Decisions. Journal of Current Researches on Social Sciences, 13 (1), sayfa 168
19. Dr. Öğr. Burçak Tatlı, "Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyelerinin ve Yöneticilerin Rekabet İhlallerinden Dolayı Şirketler Hukuku Temelinde Hukuki Sorumlulukları", SÜHFD, C.29, S.4,2021, sayfa 2701
20. Nesibe Ceyhun Camuzcu, "Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu", Bahçeşehir Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2020, sayfa 130
21. Nesibe Ceyhun Camuzcu, "Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu", Bahçeşehir Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2020, sayfa 143
22. Nesibe Ceyhun Camuzcu, "Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu", Bahçeşehir Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2020, sayfa 150
23. Dr. Öğr. Burçak Tatlı, "Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyelerinin ve Yöneticilerin Rekabet İhlallerinden Dolayı Şirketler Hukuku Temelinde Hukuki Sorumlulukları", SÜHFD, C.29, S.4,2021, sayfa 2687
24. Dr. Öğr. Burçak Tatlı, "Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyelerinin ve Yöneticilerin Rekabet İhlallerinden Dolayı Şirketler Hukuku Temelinde Hukuki Sorumlulukları", SÜHFD, C.29, S.4,2021, sayfa 2687
25. Dr. Öğr. Burçak Tatlı, "Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyelerinin ve Yöneticilerin Rekabet İhlallerinden Dolayı Şirketler Hukuku Temelinde Hukuki Sorumlulukları", SÜHFD, C.29, S.4,2021, sayfa 2685
26. Coşkun, S. Y. & Göncü Döner, M. S. (2023). Responsibility of Managers For Competition Law Infringement in Joint Stock And Limited Companies in The Light Of Competition Board Decisions. Journal of Current Researches on Social Sciences, 13 (1), sayfa 171

INFLUENCER SÖZLEŞMELERİNİN 6098 SAYILI TÜRK BORÇLAR KANUNU BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

1. Özet

Günümüzde sosyal medya platformlarında etkili olan ve geniş kitlelere ulaşabilen influencer'ların ticari hayattaki rolü giderek artmıştır. Influencer sözleşmeleri, esasen bir ürün ya da hizmetin tanıtımı, reklamı vs. amaçlarla kurulan sözleşmelerdir. Ancak bu sözleşmeler, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda ("TBK") açıkça düzenlenmediğinden hukuki nitelikleri, tarafların borç ve yükümlülükleri bakımından tartışmalı bir alan ortaya çıkarmaktadır. Bu yazıda influencer sözleşmelerinin hukuki niteliği, Türk Borçlar Kanunu hükümleri çerçevesinde değerlendirilmiş; eser, hizmet, vekâlet ve reklam sözleşmeleri ile benzerlik ve farklılıkları ortaya konulacaktır.

2. Giriş

Son yıllarda "influencer" olarak adlandırılan kişilerin marka ve ürün tanıtımlarındaki rolü giderek artmıştır. Influencerlar, tüketici davranışlarını yönlendiren önemli kişiler konumuna gelmiştir. Influencerlar ile markalar arasında kurulan iş birlikleri, tarafların hak ve yükümlülüklerini belirleyen sözleşmeler üzerinden yürütülmektedir.

Ancak bu sözleşmeler, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda("TBK") tipik bir sözleşme olarak düzenlenmediğinden hukuki niteliği konusunda tartışmalar ortaya çıkmaktadır.

Influencer sözleşmelerinin niteliğinin belirlenmesi uygulamada doğabilecek uyuşmazlıkların çözümünde büyük önem taşımaktadır. Tüm bu nedenlerle sözleşmenin

hizmet, eser veya vekâlet sözleşmesi unsurlarını taşıdığı; hatta çoğu durumda bu sözleşme türlerinin bir karışımı olduğu kabul edilmektedir. Dolayısıyla influencer sözleşmelerinin tipik sözleşme olarak değerlendirilmesi mümkün olmayıp, "sui generis" sözleşmeler kategorisinde değerlendirilmesi gerekmektedir.

2. Influencer Nedir? Influencer Sözleşmesi Nedir?

Influencer, sosyal medya platformlarında takipçileri üzerinde tüketim alışkanlıkları bakımından etkili olabilen kişidir.

"Sosyal medyada geniş takipçi kitlesine sahip olan ve bu kitlenin davranışlarını, fikirlerini, satın alma kararlarını etkileyebilen kişiler influencer olarak adlandırılır. Yaratıcı ve özgün içerikleriyle tanınan influencerlar, markaların sosyal medya aracılığıyla tanıtılmasında, hedef kitlesine ulaşmasında önemli bir rol oynar.

Influencerların uzmanlaştıkları ya da yönedikleri alanlar moda, eğitim, güzellik, seyahat, spor ya da gastronomi gibi farklı alanlar olabilir. Bazı influencerların ürettiği içerikler birden fazla alanı kapsar. YouTube, TikTok ve Instagram influencerların en çok kullandığı sosyal medya platformları olarak öne çıkar. Bu sosyal medya mecraları aynı zamanda influencer marketing (bir çeşit pazarlama türü olan etkileyici pazarlama) için de önemli platformlardır." [1]

Influencer sözleşmesi ise, bir influencer ile marka arasında yapılan; ürün veya hizmetin tanıtımı, reklamının yapılması veya belirli içeriklerin paylaşılması karşılığında

ücret ya da başka bir edimin kararlaştırıldığı sözleşmedir.

3. Influencer Sözleşmelerinin Hukuki Niteliği

Influencer sözleşmeleri, uygulamada tek tip bir içerikten ziyade farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Bu çeşitlilik nedeniyle influencer sözleşmeleri, Türk Borçlar Kanunu'nda yer alan hizmet, eser ve vekâlet sözleşmeleriyle benzerlik göstermektedir.

TBK'nın m. 393 hükmü aynen;

"Hizmet sözleşmesi, işçinin işverene bağımlı olarak belirli veya belirli olmayan süreyle işgörmeyi ve işverenin de ona zamana veya yapılan işe göre ücret ödemeyi üstlendiği sözleşmedir.

İşçinin işverene bir hizmeti kısmi süreli olarak düzenli biçimde yerine getirmeyi üstlendiği sözleşmeler de hizmet sözleşmesidir.

Genel hizmet sözleşmesine ilişkin hükümler, kıyas yoluyla çıraklık sözleşmesine de uygulanır; özel kanun hükümleri saklıdır."

şeklinde olup influencer sözleşmelerinin hizmet sözleşmesine benzeyen durumlarda influencer, markaya ait ürün veya hizmeti tanıtmak amacıyla düzenli içerik üretmeyi taahhüt eder.

Burada bağımlılık unsuru genellikle zayıf olmakla birlikte, iş görme ve ücret ilişkisinin varlığı hizmet sözleşmesini çağırılmaktadır.

TBK'nın m. 470 hükmü;

"Eser sözleşmesi, yüklenicinin bir eser meydana getirmeyi, iş sahibinin de bunun karşılığında bir bedel ödemeyi üstlendiği sözleşmedir."

bakımından incelendiğinde influencer'ın ürettiği içerik özgün ve yaratıcı bir eser niteliği taşıyorsa, eser sözleşmesine özgü hükümler (örneğin ayıplı ifa, teslim, eserin kabulü gibi) uygulama alanı bulabilir.

"Eser kavramının kapsamı doktrinde tartışmalıdır. Bu konuda başlıca iki görüş ileri sürülmektedir. Birinci görüş, eser kavramını dar yorumlayan ve yalnız maddi varlıkları eser olarak niteleyen görüştür."

İkinci görüş ise eser kavramını geniş yorumlayarak hem maddi varlıkları hem de maddi olmayan varlıkları eser olarak niteleyen görüştür. Eser unsurunun belirlenmesinin önemi kendisini eser sözleşmesi ile diğer iş görme sözleşmeleri özellikle de vekalet sözleşmesi arasındaki ayrımı belirlemede gösterir.

Eser sözleşmesi ile vekalet sözleşmesi arasındaki en önemli fark; edim borçlusunun eser sözleşmesinde kararlaştırılan sonucun elde edilmesini, vekalet sözleşmesinde ise işin özenle yürütülmesini üstlenmiş olmasıdır. Bir diğer fark ise, eser sözleşmesinde ücret zorunlu bir unsur olduğu hâlde vekalette ücret kararlaştırmak zorunlu bir unsur değildir.

Ayrıca vekalet sözleşmesinde vekil ile müvekkil arasındaki ilişki güvene dayalı bir ilişki olduğundan kural olarak işin edim borçlusu tarafından bizzat yapılması gerekirken eser sözleşmesinde aksi kararlaştırılmadıkça yüklenici eseri bir başka kişiye yaptırabilir. İşin görülmesi için gerekli olan giderler eser sözleşmesinde yükleniciye ait iken vekalet sözleşmesinde bu giderler müvekkile aittir." [2]

TBK'nın m. 502 hükmü ise;

"Vekâlet sözleşmesi, vekilin vekâlet verenin bir işini görmeyi veya işlemini yapmayı üstlendiği sözleşmedir."

şeklinde olup bazı hallerde influencer, marka adına hareket ederek temsil işlevi üstlenir; bu yönüyle vekâlet sözleşmesine yaklaşıp.

Bu nedenlerle influencer sözleşmelerinin tipik bir sözleşme olarak değerlendirilmesi güçtür. Çoğunlukla karma nitelikli olup,

hizmet, eser ve vekâlet sözleşmelerinin unsurlarını bir arada barındırmaktadır.

Bu nedenle öğretide ve uygulamada "sui generis" sözleşme olarak kabul edilmeleri daha uygun görülmektedir.

4. Türk Borçlar Kanunu Hükümleri Bakımından Değerlendirme

Influencer sözleşmelerinin kanunda açıkça düzenlenmemiş olması, onları hükümsüz kılmaz. Zira TBK'nın m. 26 ve 27 hükümleri sırasıyla;

"Taraflar, bir sözleşmenin içeriğini kanunda öngörülen sınırlar içinde özgürce belirleyebilirler."

"Kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı veya konusu imkânsız olan sözleşmeler kesin olarak hükümsüzdür."

Sözleşmenin içerdiği hükümlerden bir kısmının hükümsüz olması, diğerlerinin geçerliliğini etkilemez. Ancak, bu hükümler olmaksızın sözleşmenin yapılmayacağı açıkça anlaşılırsa, sözleşmenin tamamı kesin olarak hükümsüz olur."

şeklinde kanuna ruhunu veren sözleşme özgürlüğü ilkesi, taraflara kanunun emredici hükümlerine, ahlaka ve kamu düzenine aykırı olmamak kaydıyla diledikleri türde sözleşme yapabilme imkânı tanımaktadır. Bu nedenle influencer sözleşmeleri, TBK'nun genel hükümleri çerçevesinde geçerlidir.

Bunun yanı sıra influencer sözleşmelerinde sıkça kullanılan standart metinler, genel işlem koşulları (TBK m. 20-25) kapsamında değerlendirilmelidir. Ajans veya marka tarafından tek taraflı olarak hazırlanan sözleşmelerde yer alan haksız şartlar, özellikle influencer aleyhine geçersiz sayılabilecektir.

Borcun ifa edilmemesi durumunda ise TBK 112 ve devamı maddeleri devreye girer. Influencer'ın sözleşmede kararlaştırılan içerikleri zamanında paylaşmaması veya sözleşmeye aykırı davranması, borca aykırılık teşkil eder ve tazminat sorumluluğu doğurabilir.

Ayrıca sözleşmelerde sıklıkla yer alan cezai şart hükümleri (TBK m. 179), ifaya aykırılık halinde önem arz eder.

Öte yandan eser sözleşmesine benzer hallerde TBK m. 470 ve devamı maddeleri

kıyasen uygulanabilir. İçeriğin ayıplı olması, sözleşmede belirlenen nitelikleri taşınamaması ya da sözleşmeye uygun teslim edilmemesi halinde eser sözleşmesine özgü ayıptan doğan sorumluluk gündeme gelebilir.

Hizmet sözleşmesine benzer hallerde ise TBK m. 393 ve devamı maddelerinin dikkate alınması gerekir.

Son olarak vekâlet ilişkisini çağrıştıran durumlarda TBK m. 502 vd. hükümleri uygulanabilir. Influencer'ın marka adına sosyal medyada temsil görevi üstlenmesi halinde, vekâlet hükümleri çerçevesinde özen ve sadakat borcu gündeme gelir.

5. Sonuç

Influencer sözleşmeleri günümüzde oldukça yaygın şekilde uygulanmaya başlanmıştır. TBK'de doğrudan düzenlenmemiş olmaları, bu sözleşmelerin hukuki nitelendirmesinde tartışmalara yol açmaktadır.

Influencer sözleşmelerinin eser, vekâlet, hizmet sözleşmeleri ile benzer yönleri bulunduğu; ancak bunların hiçbirine tam olarak uymadığı görülmektedir.

Öte yandan, tarafların sözleşme özgürlüğü ilkesi çerçevesinde detaylı ve açık hükümler belirlemesi, doğabilecek uyuşmazlıkların önlenmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Reklam ve tanıtım faaliyetlerinin ticari hayattaki etkisi dikkate alındığında, influencer sözleşmelerinin ilerleyen dönemde mevzuatta özel olarak düzenlenmesi gerekliliği de ortaya çıkmaktadır.

Detaylı Bilgi için;
[Stj. Av. Efe Öztürk](mailto:info@ozgunlaw.com)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. <https://www.isbank.com.tr/blog/influencer-nedir-nasil-olunur>

2. Türk Borçlar Hukuku Sisteminde Eser Sözleşmesine Konu Eser Kavramı, Dr. Öğr. Üyesi Sinem BOZDAĞ ATAÖĞLU, sayfa 851

3. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu

KONKORDATO MÜHLETİ ALAN BORÇLU ALEYHİNE TAHLİYE TALEPLİ İCRA TAKİBİ

I. Giriş

6100 sayılı Türk Borçlar Kanunu ve 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu'nun ilgili maddeleri birlikte değerlendirildiğinde, konkordato sürecinde kiracının borcuna ilişkin yürütülecek olan tahliye ve icra işlemleri hususunun ayrıca ve açıkça düzenlenmediği görülmektedir. Geçici ve kesin mühlet dönemlerinde icra takip işlemlerinin yapılamaması ile alacaklıların hak arama yollarının sınırlandırılması, kiraya verenlerin kira alacaklarını nasıl tahsil edebilecekleri sorusunu gündeme getirmektedir. Bu bağlamda, konkordato mühleti verilmiş bir kiracı aleyhine tahliye talepli ilamsız icra takibinin başlatılıp başlatılamayacağı sorusu ayrıca değerlendirilmelidir.

II. Tahliye Talepli Takiplerin Niteliği

İcra hukuku içerisinde kiraya verenin, kira sözleşmesinden doğan alacaklarını tahsil etmek ve taşınmazı tahliye ettirmek amacıyla başvurduğu takip yolları, uygulamada büyük önem arz etmektedir. İcra İflas Kanunu m. 269 ve devamında, kiralanan taşınmazların tahliyesi konulu maddeler düzenlenmiştir.

İcra İflas Kanunu m. 269 ve devamı düzenlemesine göre; adi kiralara veya hasılat kiralalarına ilişkin takipler de ödeme emrinin tebliğinin ardından borçlu, yedi gün içinde, itiraz sebeplerini İcra İflas Kanunu 62. madde hükümleri dahilinde icra daireesine bildirecektir. İtiraz takibi durdurur. İtirazın tebliği tarihinden itibaren altı ay içinde itirazın kaldırılmasını istemeyen alacaklı, bir daha aynı alacaktan dolayı ilamsız icra yolu ile takip yapamaz. Borçlu itiraz etmez, ihtar müddeti içinde kira borcunu da ödemezse ihtar müddetinin bitim tarihini takip eden altı ay içinde alacaklının talebi üzerine icra mahkemesince tahliyeye karar verilir.

Tahliye emrindeki müddetin geçmesinin ardından, müddeti içinde itiraz olunmaz veya itiraz kaldırılırsa kiralanan taşınmaz müddetin hitamında zorla tahliye ve kiraya teslim olunur. İtiraz etmek isteyen kiracı itirazını tahliye emrinin tebliğinden itibaren yedi gün içinde dilekçe ile veya şifahi icra dairesine bildirmelidir. İtiraz ile icra takibinin durdurulmasının ardından kiralayan İcra Mahkemesinden itirazın kaldırılmasını isteyebilir. Tahliye talebi noterlikçe düzenlenen veya tarih ve imzası tasdik edilmiş yahut ikrar olunmuş bir sözleşmeye dayanıp da kiracı kiranın yenilediğine veya uzatıldığına dair aynı kuvvet ve önemde bir belge gösteremezse itiraz kaldırılır.

III. Konkordato Süreci

Konkordato kurumu, borçlarını vadesinde ödeyemeyen ancak iflâs etme noktasına gelmemiş borçlulara, alacaklılarıyla belirli koşullarda anlaşarak yeniden yapılanma ve faaliyetlerine devam etme olanağı tanıyan özel bir hukuki imkândır. Türk hukukunda konkordato sistemi, 7101 sayılı İcra ve İflâs Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile köklü biçimde değiştirilmiş olup, özellikle İcra ve İflâs Kanunu'nun 285 ve devamı maddelerinde ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Bu kapsamda, konkordatonun başarıya ulaşabilmesi, yalnızca borçlunun teklifinin makul ve uygulanabilir olmasına değil, aynı zamanda bu teklifin mahkemece tasdik edilmesine bağlıdır. Dolayısıyla tasdik aşaması, konkordato sürecinin en kritik ve belirleyici evresidir. Konkordato müessesesi İcra İflas Kanunu 285/1. maddesinde:

"Borçlarını, vadesi geldiği hâlde ödeyemeyen veya vadesinde ödeyememe tehlikesi altında bulunan herhangi bir borçlu, vade verilmek veya tenzilat yapılmak suretiyle borçlarını ödeyebilmek veya muhtemel bir iflâstan kurtulmak için konkordato talep edebilir." şeklinde düzenlenmiştir. Konkordato talebi üzerine mahkeme, 286. maddede belirtilen belgelerin eksiksiz olarak mevcut olduğunu tespit ettiğinde derhâl geçici mühlet kararı verir ve 297. maddenin ikinci fıkrasındaki hâller de dahil olmak üzere, borçlunun malvarlığının muhafazası için gerekli gördüğü bütün tedbirleri alır. İcra İflas Kanunu'nun 288/1. maddesi gereği geçici mühlet kararı kesin mühlet sonucunu doğurur. Konkordatonun başarıya ulaşmasının mümkün ol-

duğunun anlaşılması hâlinde borçluya bir yıllık kesin mühlet verilir. Konumuz bakımından esas önem arz eden düzenleme İcra İflas Kanunu'nun 294/1. madde düzenlemesidir. Madde:

"Mühlet içinde borçlu aleyhine 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre yapılan takipler de dahil olmak üzere hiçbir takip yapılamaz ve evvelce başlamış takipler durur, ihtiyatî tedbir ve ihtiyatî haciz kararları uygulanmaz, bir takip muamelesi ile kesilebilen zamanaşımı ve hak düşüren müddetler işlemez." hükmünü ihtiva etmektedir.

Konkordato tasdiki şartları İcra İflas Kanunu'nun 305. maddesinde düzenlenmiştir. Mahkemece verilen tasdik kararı, borçlu ile konkordatoya katılmamış olan tüm adi alacaklılar açısından bağlayıcıdır. Bu karar ile birlikte konkordato hükümleri, borçlunun tüm konkordato kapsamındaki borçlarına uygulanır ve alacaklılar ancak bu şartlar çerçevesinde alacaklarını talep edebilir. Tasdik edilen konkordato projesi, İcra İflas Kanunu düzenlemesi doğrultusunda mahkemece ilan olunur ve konkordatoya aykırı icra takipleri artık yapılamaz. Konkordato şartlarının tasdiğiyle birlikte alacaklılar, alacaklarını sadece konkordato hükümlerine uygun şekilde tahsil edebilirler.

IV. Konkordato Mühletinin Genel Sonuçları

Yukarıda açıklandığı üzere konkordato mühleti, borçlunun konkordato başvurusu üzerine mahkemece verilen geçici veya daha sonra kesin mühlete dönüşen, borçlunun malvarlığını ve işletmesini koruyan bir süreçtir. Her iki mühlet de borçlunun malvarlığını koruma altına alırken, alacaklıların cebri icra yollarına başvurmalarını engelleyen hukuki sonuçlar doğurur.

Konkordato mühletine bağlanan en önemli koruma mekanizması, kuşkusuz ki takip yasağıdır. Bu yasağın temel yasal dayanağı yukarıda verilen İcra İflas Kanunu m. 294 hükmüdür. Hüküm gereğinde mühlet süresince borçlu aleyhine yeni bir takip başlatılamaz. Bu yasak hem ilamlı hem de ilamsız icra takipleri, rehnin paraya çevrilmesi yolu, kambyo senetlerine mahsus takipler için de geçerlidir.

Ancak maddenin devamında görüldüğü üzere mühlet sonrasında doğan veya konkordatoya tabi olmayan borçlar için takip yapılabilir. İcra İflas Kanunu m. 294/2 "206 ncı maddenin birinci sırasında yazılı imtiyazlı alacaklar için haciz yoluyla takip yapılabilir." hükmünü ihtiva etmektedir. Mühlet süresi boyunca, borçlu aleyhine daha önce başlatılmış takipler de durur. Durma kararı, mahkeme tarafından ayrıca alınmasına gerek kalmaksızın mühletin verilmesiyle birlikte kendiliğinden hüküm ve sonuç doğurur.

V. Tahliye Talebi ve Konkordato Mühleti

Konkordato geçici veya kesin mühlet içerisinde yeni icra takibi başlatılamayacağı ve başlatılmış olan icra takiplerinin duracağı yukarıda detaylıca açıklanmış olmasına karşın konkordato ilanının ardından mühlet içerisindeki borçlu aleyhine tahliye talepli icra takibi başlatılıp başlatılamayacağı hususu önem arz etmektedir. Bu konuda konkordato mühleti verilmesinden sonra doğan kira bedellerinin konkordatoya tâbi olmadığı ve serbestçe takip ve tahliyeye konu olabileceği yönünde:

"Kira borcunun her ay (örneğin 15.09.2019 tarihinde) doğmasının bir neticesi olarak da konkordato başvuru tarihi (örneğin 22.09.2019 tarihi) itibariyle doğmuş kira borcu (örnekte bir aylık) konkordatoya tabi olacaktır. Konkordato başvurusundan sonra doğan kira borcu ise konkordatoya tabi olmayacaktır. Bunun bir neticesi olarak da konkordato başvurusundan sonra doğan kira borcu, mühlet içinde icra takibine konu olabilecektir; zira m. 294, konkordatoya tabi olan alacaklar için takip yasağını düzenlemektedir. Bu paragrafta ele aldığımız konu bakımından konkordato talep eden kişi, kiracıdır. Konkordato başvurusundan sonra doğan kira borcu için (konkordato borçlusu) kiracıya karşı mühlet içinde salt kira alacağının tahsili için genel haciz yoluyla takip yapılabileceği gibi konkordato borçlusuna karşı ilamsız tahliye takibi de başlatılabilecektir." [1] ve

"Ancak mühlet tarihi itibariyle konkordato borçlusuna karşı başlatılmış olan tahliye takibinde ödeme emrine itiraz edilmemiş ve süresinde de (on, otuz veya altmış gün) borç ödenmemiş ise mühlet içinde tahliye talep edilebilir. Çünkü takibin tahliyeye ilişkin bölümünün konusu borçlunun malvarlığı ile ilgili değildir." [2]

Keza borçlar hukuku doktrinde de kiracının temerrüdü halinde sözleşmeyi fesih hakkı doğuran Türk Borçlar Kanunu m. 315 hükmünün uygulanmasının konkorda-

to sürecinden etkilenmeyeceği yönünde görüşler bulunmaktadır: "Bu nedenlerle konkordatonun veya iflasın kiraya verenin fesih hakkına olumsuz bir etkisi olmayacağını ifade etmek mümkündür." [3]

Konu hakkında Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin 2023/473 E. ve 2023/1873 K. sayılı 21.03.2023 tarihli kararı kiralanan taşınmazın ilamsız tahliyesine ilişkin takiplerin devam edeceği ifadeleriyle şu şekildedir:

"İİK'nın 294/1. fıkrasında; 'Mühlet içinde borçlu aleyhine 21.07.1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanuna göre yapılan takipler de dahil olmak üzere hiçbir takip yapılamaz ve evvelce başlamış takipler durur, ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararları uygulanmaz, bir takip muamelesi ile kesilebilen zaman aşımı ve hak düşüren müddetler işlemez' denilmektedir. Somut olayda, ... İcra Müdürlüğü'nün 2021/30726 Esas sayılı takip dosyası ile başlatılan takip tarihinin 03.12.2021 olduğu ve yine borçlu lehine verilen ... 1. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 3 (üç) aylık geçici mühlet karar tarihinin 28.09.2021 olduğu, borçlu aleyhine başlatılan şikayet konusu takip tarihinin verilen mühlet kararından sonra olduğu, takip konusu kira alacaklarının mühletten önce doğan kira alacaklarına ilişkin olduğu anlaşılmakla; ... 1. Asliye Ticaret Mahkemesi'nin 2021/782 Esas 16.11.2021 tarihli heyet ara kararının 1 nolu bendinde mühlet kararından önce doğan kira alacaklarının düzenlendiği ve aynı bentte İİK'nın 272. maddesine göre başlatılmış kiralanan taşınmazın ilamsız tahliyesini durdurmayacağı ya da mühlet içinde takip başlatılmasına engel teşkil etmeyeceğinin belirtildiği, uyuşmazlık konusu kira alacağının dayanağının İİK'nın 272 maddesine göre başlatılmış yazılı kira sözleşmesine bağlı adi kiraya ait haciz yoluyla takip ve tahliye talebi olduğu anlaşılmış olmakla, 16.11.2021 tarihli heyet ara kararının 1 nolu bendinde devam edebilecek takiplerin yalnızca İİK'nın 272. maddesine göre başlatılmış kiralanan taşınmazın ilamsız tahliyesine ilişkin takipler olduğu belirtildiğinden, bu kapsam dışındaki takiplerin durdurulacağı/takip başlatılamayacağına kabulü gerektiği anlaşılmaktadır. O halde, alacaklı yanca ödenmeyen kira alacaklarının tahsili ve tahliye amacıyla tedbir kararından sonra takip başlatılmış olup 28.09.2021 tarihli ara kararda belirtilen İİK'nın 294/1. fıkrası gereği mühletten sonra kira alacaklarına ilişkin takip yapılamayacağından, İlk Derece Mahkemesince;

davanın reddine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsiz olup kararın bozulması gerekmiştir." [4] Dikkat edilmelidir ki anılı hükümde alacağın doğumunun konkordato mühletinin ardından vuku bulmasından söz edilmektedir.

Aynı yönde; Yargıtay'ın eski tarihli pek çok kararında konkordato müddeti içerisinde borçlu hakkında kira alacağından dolayı tahliye talepli takip yapılabileceği ve kiracıya "konkordato mühleti" verilmiş olmasının, İcra İflas Kanunu m. 272 ve devamına göre kiracı hakkında tahliye talepli icra takibi yapılmasını önlenemeyeceği belirtilmiştir.

"Somut olayımızda, davacı alacaklı tarafından 14/12/2022 tarihinde başlatılan takipte talep edilen 2019 Aralık-2022 Aralık ayları arası kira bedellerinden geçici mühletin verildiği 13/02/2020 tarihinden sonra doğan kira borçları, işletme giderleri içerisinde olup, konkordatoya tabi değildir. Kaldı ki, davalı borçlu borca itirazında konkordatodan söz etmeksizin sadece borcu olmadığını belirttiğinden, takipte istenen kira miktarı da kesinleşmiştir. Davalı borçlunun, konkordato kararı nedeniyle davalı şirket hakkında takip başlatılamayacağına ilişkin olarak icra mahkemesinde her zaman şikayet hakkı söz konusu olup, böyle bir şikayette bulunulduğu iddia ve ispat edilmemiştir. Davalı borçlunun takibe itirazının kaldırılması duruşmasında, İİK'nın 62. maddesinin gözetilmesi ve itirazında ileri sürmediği sebepleri itirazın kaldırılması duruşmasında ileri sürmesi halinde değerlendirilmemesi gerekmektedir. Dairemizin kaldırma kararından sonra, ilk derece mahkemesince kiralara yattığı F3'dan ödeme kayıtları getirilmiş, getirilen kayıtlarda yapılan en son ödeme tarihinin 09/10/2019 tarihi olduğu, takibe konu aylara ilişkin ödeme bulunmadığı anlaşılmıştır. Ancak, geçici mühlet tarihinden sonra doğan veya doğacak kira borçlarının işletme giderleri içerisinde değerlendirilmesi gerek, konkordatoya tabi olmadığından, davacı alacaklı geçici mühlet tarihinden önceki kira borçlarının tahsilini isteyemez.(Y.12.HD'nin 2023/473 E. 2023/1873 K. sayılı, 21/03/2023 tarihli içtihadında da açıkça, takip konusu kira alacaklarının mühletten önce doğan kira alacaklarına ilişkin olduğu belirtilerek kararın bozulduğu, böylelikle, mühletten sonraki kira alacakları yönünden takip başlatılmasına bir engel görülmediği anlaşılmıştır.)" [5]

Aynı yönde doktrinde konkordato mühletinden önce doğmuş olan kira alacakları için, konkordato mühleti içinde borçlu aleyhine tahliye talepli icra takibi yapılabilirliği yönünde görüşler bulunmaktadır:

“Konkordato mühleti içinde yapılamayacak (veya duracak) olan takipler “borçlunun malvarlığı ile ilgili” takiplerdir... Konkordato mühletinden önce doğmuş (muaccel hale gelmiş) olan kira alacakları için, konkordato mühleti içinde borçlu aleyhine İİK. m.272-275 hükümlerine göre ilamsız tahliye takibi yapılabilir (veya daha önce başlamış olan tahliye takibine devam edilebilir). Çünkü burada tahliye takibinin konusu, borçluya ait bir “malvarlığı hakkı” değildir, bu takip borçlunun para alacaklılarına zarar vermez...Buna karşılık konkordato mühleti içinde borçlu aleyhine İİK. m.269-269d hükümlerine göre ilamsız tahliye takibi yapılamaz. Çünkü, bu tahliye takibinin bir bölümü (kira alacağı bölümü) borçlunun malvarlığı ile ilgilidir...Buna karşılık, konkordato mühletinden sonra doğan (muaccel hale gelen) kira alacakları için borçlu aleyhine İİK. m.269-269d hükümlerine göre ilamsız tahliye takibi yapılabilir.” [6]

Öte yandan Yargıtay, iflâsın ertelenmesi müessesesinde ise konkordatoya olan benzerliğe dikkat çekerek, “yasada öngörülen istisnalar dışında takiplerin duracağı kabul edilmezse mali durumun düzelmesinin imkansızlaşacağı” gerekçesiyle tahliye işleminin yapılmaması gerektiğini savunmuştur;

“İİK.nun 179/b maddesi açıkça erteleme kararı üzerine borçlu aleyhine 6183 Sayılı Kanuna göre yapılan takiplerde dahil olmak üzere hiçbir takip yapılamaz ve evvelce başlamış takipler durur, hükmünü getirmiştir. Zira İİK.nun 179/b maddesi iflâsın ertelenmesinden beklenen faydanın gerçekleşmesi şirket veya kooperatif aleyhine başlamış icra ve iflâs takiplerinin durmasına bağlıdır. İflâsın ertelemesi kurumu alacaklıların çıkarlarını dengeli bir şekilde korumayı amaçladığından konkordato ile benzerlik arz eder.

Ancak yasada öngörülen istisnalar dışında takiplerin duracağı kabul edilmezse mali durumun düzelmesi imkansızlaşır. Bu nedenle 6183 Sayılı Kanun uyarınca başlatılmış bulunan takiplerin durması kabul edilerek Devlet açısından dahi bir ayırım yapılmamıştır. Borçlu şirketin iflâsının ertelenmesi kararına rağmen taşınmazdan tahliyesinin infazının yapılması halin-

de borçlunun tahliye işlemi nedeniyle karşılaşacağı maddi ve manevi anlamdaki sıkıntılar İİK.nun 179/b maddesinin amacına ve ruhuna aykırı olacaktır. Davalı borçlu hakkında dava tarihinden önce tedbir yolu ile iflâs erteleme kararı verilmiş olması nedeniyle mahkemece iflâs erteleme kararı incelenerek sonucuna göre karar vermek gerekirken, tahliye kararı verilmesi usul ve yasaya aykırıdır.” [7]

VI. Sonuç

Konkordato mühleti, borçlunun malvarlığını koruma altına alarak alacaklıların cebri icra yollarına başvurmasını engelleyen bir hukuki araç olmakla birlikte, kira ilişkilerinden doğan tahliye talepleri bakımından uygulamada ciddi tartışmalara yol açmaktadır.

Özellikle tahliye talepli takiplerin, konkordato mühleti nedeniyle takip yasağı kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceği noktasında öğretide ve yargı içtihatlarında farklı yaklaşımlar mevcuttur. Konkordato mühletinin ardından muaccel hale gelmiş olan kira alacaklarıyla ilgili tahliye talepli icra takibi açılabilmesi konusunda doktrin ve içtihatlarda birlik olduğundan bahsedilebilecekse de Yargıtay’ın yasada öngörülen istisnalar dışında takiplerin duracağı kabul edilmez ise borçlunun mali durumun düzelmesinin imkansızlaşacağı yaklaşımının da göz ardı edilmemesi gerekir.

Detaylı Bilgi için;
[Stj. Av. Edanur Yılmaz](mailto:info@ozgunlaw.com)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Müjgan Tunç Yücel, Konkordato Mühletinin Alacaklılar Bakımından Sonuçları, İstanbul 2020, s. 98
2. Kuru, B. El Kitabı s.1461
3. Murat İnceoğlu, Kira Hukuku, Cilt I, İstanbul 2014, s. 294-295
4. Yargıtay 12. Hukuk Dairesi’nin 2023/473 E. ve 2023/1873 K. sayılı 21.03.2023 tarihli kararı
5. İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesi 2023/2924 E. ve 2024/258 K. sayılı 02/02/2024 tarihli kararı
6. Kuru, B. El Kitabı, s.1461
7. Yargıtay Kararı – 6. HD., E.2014/13104 K.2014/14162 T.18.12.2014

KONKORDATO MÜHLETİ, BORÇLUNUN KONKORDATO BAŞVURUSU ÜZERİNE MAHKEMECE VERİLEN GEÇİCİ VEYA DAHA SONRA KESİN MÜHLETE DÖNÜŞEN, BORÇLUNUN MALVARLIĞINI VE İŞLETMESİNİ KORUYAN BİR SÜREÇTİR. HER İKİ MÜHLET DE BORÇLUNUN MALVARLIĞINI KORUMA ALTINA ALIRKEN, ALACAKLILARIN CEBRÎ İCRA YOLLARINA BAŞVURMASINI ENGELLEYEN HUKUKİ SONUÇLAR DOĞURUR.

REKABET HUKUKU KAPSAMINDA DOSYAYA GİRİŞ HAKKI

1. Giriş

Asıl söz sahibinin kamu iradesi yerine, birey ve bireysellik olduğu günümüz ekonomi piyasasında her ne kadar özgürlükçü bir ekonomik politikanın mevcudiyeti kabul edilse de kabul edilen bu özgürlük sınırsız bir nitelik taşımamaktadır.

Klasik anlamda ve halk dilindeki ifadesiyle “bir kişinin özgürlüğünün başladığı yerde, başkasının özgürlüğü sona erer” anlayışından hareket edildiğinde, ekonomik hayatta da sınırsız bir özgürlüğün bulunmadığının gözetilmesi gerektiği ifade edilebilir. Bu çerçevede diğerlerinin, yani ekonomiye katılan diğer unsur ve teşebbüslerin özgürlüğünün korunabilmesi için devletin ve idarenin serbest olması gereken ekonomiyi düzenleme ve denetleme yetkisinin olduğu ileri sürülebilir. [1]

Çoğunlukta olan mevcut liberal ekonomik sistem anlayışının, Locke’un “doğuştan var olan hakların devlet tarafından korunması” gerekliliği düşüncesi etrafında şekillendiği esas alındığında, ekonomik unsurların “toplumsal sözleşme” çerçevesinde şekillendirilerek birey yanında, rekabete dâhil olan tüm unsurlar arasındaki dengenin idare eliyle korunması gerektiğini söylemek mümkün hâle gelmektedir. [2]

Burada, devletin diğerlerinin özgürlüğünü korumak için devreye girdiği, sınırlayıcı, önleyici, engelleyici yaptırımlar öngörebilmesi elbette hukuk aracılığı ile mümkün kılınmakta olup, söz konusu ihtiyacın rekabet hukukunu doğurduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Her ne kadar ekonomi ile iç içe olsa da meydana geliş amacı gereği hukukun temel misyonunu gözler önüne seren rekabet hukuku, kendine has düzenleme ve yetkiler barındırmasının

yanı sıra, hukukun temel kurallarından da ayrı ve bağımsız düşünülemez.

Bu makale kapsamında bahsi geçirilecek olan temel kavramlar; savunma hakkı ile adil yargılanma hakkıdır.

Bilindiği üzere Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 6/3 maddesine göre bir suç ile itham edilen herkes savunma hakkı bağlamında aşağıdaki asgari haklara sahiptir; kendisine karşı yöneltilen suçlamanın niteliği ve sebebinin en kısa sürede, anladığı bir dille ve ayrıntılı olarak haberdar edilmek, savunmasını hazırlamak için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olmak, kendisini bizzat savunmak veya seçeceği bir müdafinin yardımından yararlanmak; eğer avukat tutmak için gerekli maddi olanaklardan yoksun ise ve adaletin yerine gelmesi için gerekli görülüyorsa, resen atanacak bir avukatın yardımından ücretsiz olarak yararlanabilmek, iddia tanıklarını sorguya çekmek veya çektirmek, savunma tanıklarının da iddia tanıklarıyla aynı koşullar altında davet edilmelerinin ve dinlenmelerinin sağlanmasını istemek; mahkemede kullanılan dili anlamadığı veya konuşamadığı takdirde bir tercümanın yardımından ücretsiz olarak yararlanmak.

Anayasa’nın 36. maddesi uyarınca ise; “Herkes, meşrû vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir. Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz.” Gerek AİHS gerek Anayasa ile düzenleme altına alınan bu temel insan haklarının rekabet hukuku kapsamında da pek çok görünümünün mevcut olduğu ve bu görünümlerin dikkate alınması gerektiği kaçınılmazdır.

Bu temel hak ve kavramların önem arz ettiği rekabet hukuku süreçlerinden birisi de dosyaya giriş hakkının kullanılmasıdır.

2. Dosyaya Giriş Hakkı Kavramı

4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun’un “Delillerin Toplanması ve Tarafların Bilgilendirilmesi” başlıklı 44. maddesi:

“Kurul adına hareket eden ve Kurul tarafından belirlenip, görevlendirilen raportörlerden oluşan bir heyet, soruşturma safhasında bu Kanunun 14 üncü maddesinde düzenlenen bilgi isteme ve 15 inci maddesinde düzenlenen yerinde inceleme yetkilerini kullanabilir. Belirlenen bu süre içinde lüzum gördükleri evrakın gönderilmesini ve her türlü bilginin verilmesini taraflardan ve ilgili diğer yerlerden isteyebilir. Kurulun soruşturma safhasında, bu Kanunu ihlal ettiği iddia edilen kişi veya kişiler, kararı etkileyebilecek her türlü bilgi ve delili her zaman Kurula sunabilirler.

Haklarında soruşturmaya başlandığı bildirilen taraflar sözlü savunma hakkını kullanma taleplerine kadar Kurum bünyesinde kendileri ile ilgili düzenlenmiş her türlü evrakın ve mümkünse elde edilmiş olan her türlü delilin bir nüshasının kendilerine verilmesini isteyebilir.

Kurul, tarafları bilgilendirmede ve savunma hakkı vermediği konuları kararlarına dayanak yapamaz.” hükmünü içermektedir. Söz konusu düzenleme, dosyaya giriş hakkının düzenleyen temel mevzuat hükmüdür.

Bu kanun maddesinin yanı sıra, dosyaya giriş hakkına ilişkin ayrıntılı düzenleme “Dosyaya Giriş Hakkının Düzenlenmesine ve Ticari Sırların Korunmasına İlişkin Tebliğ Tebliğ No: 2010/3” ile sağlanmıştır. Söz konusu tebliğin birinci maddesinde tebliğ amacı “Bu Tebliğin amacı, tarafların dosyaya giriş haklarını kullanmalarına dair usul ve esaslar ile 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunun uygulanması sırasında elde edilen bilgilerin ticari sır niteliklerinin tespiti ve ticari sır olarak tasnif edilen bilgi ve belgelerin korunmasına yönelik usul ve esasların belirlenmesidir” şeklinde düzenlenmiştir.

Yukarıda önemine yer verilmiş olmakla birlikte, amacı ve mahiyeti kanun lafzından dahi anlaşılan dosyaya giriş hakkı; savunma hakkı, adil yargılanma hakkı başta olmak üzere temel hukuki hakların rekabet hukuku kapsamında bir görünümünü oluşturmaktadır.

Bu bahisle; hukukun diğer alanlarında olduğu gibi önemli olan, çatışan hak ve kavramların mukayesenin yapılarak, söz konusu temel hakların korunmasını sağlamak, hakların ihlalinin önüne geçmektir.

Dosyaya giriş hakkının kullanımına ilişkin içerik, tebliğin 6. maddesinde; *“Taraflar, dosyaya giriş hakkı kapsamında, Kurum içi yazışmalar ve başka teşebbüs, teşebbüs birliği ve kişilere ilişkin ticari sır ve diğer gizli bilgileri içerenler hariç olmak üzere, Kurum bünyesinde kendileri ile ilgili düzenlenmiş her türlü evraka ve elde edilmiş olan her türlü delile erişebilir.”* şeklinde düzenlenmiştir.

Buna ek olarak 2010/3 sayılı Tebliğ ile tarafların dosyaya erişim haklarının ne şekilde kullanılacağına dair de bir düzenleme getirilmiştir.

İlgili tebliğin “Dosyaya giriş hakkının kullandırılması” başlıklı 10. maddesi şu şekildedir:

“Dosyaya giriş hakkı, ilgilinin talebi de dikkate alınarak; dosya mevcudunda bulunan ve erişime açılan evrakin fotokopi yolu ile çoğaltılmış nüshalarının veya elektronik kopyalarının verilmesi ya da gönderilmesi suretiyle kullanılabilir.”

Dosyaya giriş hakkının kullanılabilmesi süre ve şekil ise 8. maddede; *“Haklarında soruşturmaya başlandığı bildirilen taraflar, Kurum bünyesinde kendileri ile ilgili düzenlenmiş her türlü evrakin ve mümkünse elde edilmiş olan her türlü delilin bir nüshasının kendilerine verilmesini isteyebilir.”*

Soruşturmanın sağlıklı ve güvenli bir şekilde yürütülebilmesi ve muhtemel delillerin karartılması tehlikesinin önlenmesi amacıyla, soruşturma raporunun tebliğ edilmesinden önceki dönemdeki dosyaya giriş talepleri, somut olayın özelliği dikkate alınarak, hukuki gerekçeleri açıklanmak suretiyle ertelenebilir.

Erteleme durumunda, dosyaya giriş talebi soruşturma raporunun tebliğ edilmesinden itibaren makul bir süre içinde karşılanır. Taraflar nihai olarak, son yazılı savun-

ma sürelerinin dolmasına kadar dosyaya giriş talebinde bulunabilirler.

Dosyaya giriş talepleri, bu Tebliğin ekinde yer alan Dosyaya Giriş Talep Formunun doğru ve eksiksiz olarak doldurulması suretiyle yapılır.” şeklinde düzenlenmiştir.

Yer verilen hukuki düzenlemelerin uygulanması ve yorumlanmasının doğru şekilde yapılabilmesi adına aşağıda, Rekabet Kurulunun dosyaya giriş hakkı talebine ilişkin vermiş olduğu bir karar incelenmektedir.

3. Rekabet Kurulu, K. 19-13/170-75 T. 28.03.2019 Sayılı Kararı

Uygulamada, en sık uyumsuzluğun mevcut olduğu konulardan biri, dosyaya giriş hakkı talebinin söz konusu olabileceği belgelere ilişkindir.

İşbu husus, yukarıda yer verildiği üzere tebliğin 6. maddesinde düzenlenmiş olup söz konusu düzenlemede; başka teşebbüslere ait ticari sırların ve kurum içi yazışmaların erişiminin söz konusu olmayacağına yer verilmiştir.

Burada, önem arz eden somut olaylar kapsamında mevcut belgelerin ticari sır ve kurum içi yazışma niteliği taşıyıp taşımadığının tespiti.

Rekabet Kurulu; 15.02.2018 tarih ve 18-05/77-M sayılı kararı uyarınca yürütülen soruşturma kapsamında Paket Taşımacılık Sistemleri ve Turizm Bilgisayar Ticaret A.Ş.’nin dosyaya giriş talebi hakkındaki, K. 19-13/170-75 T. 28.03.2019 sayılı kararında [3];

“Madde metni değerlendirildiğinde, her ne kadar Tebliğin 6. maddesinde tarafların Kurum içi yazışmalara erişemeyeceği ifade edilmişse de, Tebliğin 7. maddesi kapsamında tanımlanan Kurum içi yazışmalara erişimin tamamen engellenmediği ancak aklayıcı ya da suçlayıcı delil niteliği bulunan diğer Kurum içi yazışmaların Pişmanlık Yönetmeliği kapsamında yapılan başvurularda sunulan belgeler ile benzer şekilde Kurum merkezinde incelenebileceğinin düzenlediği anlaşılmaktadır.”

şeklinde yorum yapmıştır.

Söz konusu kararda, soruşturma tarafı teşebbüslerden birisi, Öneri Raporunun ticari sırlardan arındırılmış tam bir nüshasının kendileriyle paylaşılmasını talep etmiş, bu talebe yönelik; Kurul, ön-

celikle talep edilen öneri raporunun, Kurum içi yazışma niteliğinde olup olmadığının ve daha sonra eğer bu niteliği haiz ise teşebbüsü aklayıcı ya da suçlayıcı delil niteliğinin bulunup bulunmadığının tespit edilmesi gerektiğini değerlendirmiştir.

Kararda işbu konuya ilişkin Danıştay 13. Dairesi, 16.03.2007 tarih ve E: 2005/6715 ve K: 2007/1416 sayılı karara yer verilmiştir.

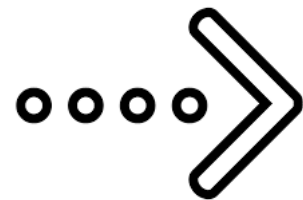
İlgili karar alıntısında, öneri raporunun idari işlem kapsamında değerlendirilmesi yapılmış olup;

“İdari işlemlerin yukarıda belirtilen niteliği ve dava konusu işlemin içeriği birlikte değerlendirildiğinde; dava konusu Kurul kararının, kesin ve yürütülebilir bir işlem olmadığı, buna karşılık nihai kararın tesisine yönelik hazırlayıcı işlem olduğu sonucuna ulaşılmıştır.”

Bu duruma göre 2577 sayılı Kanunda yer alan yasal düzenleme karşısında, idari davaya konu edilebilecek nitelikleri taşımayan, soruşturma açılmasına yönelik dava konusu Rekabet Kurulu kararının iptali isteminin esasının incelenmesi olanağı bulunmamaktadır.”

tespiti ile soruşturma açılması kararının nihai kararın tesisine yönelik hazırlayıcı bir işlem olduğu kanaatine yer verilmiştir.

Bu alıntının beraberinde, rekabet kurulu kararında; öneri raporunun iç yazışma olduğuna yönelik *“Bu çerçevede, hazırlayıcı işlem niteliğindeki soruşturma açılması kararına kadarki dönemde Kurum bünyesinde hazırlanan öneri raporunun hazırlayıcı işlem niteliğinde birimler arası iç yazışma olduğuna şüphe bulunmamaktadır.”* tespiti yer verilmiş, öneri raporuna yönelik dosyaya giriş hakkı talebinin reddine karar verilmiştir.

Yine ilgili kararda, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından Kuruma gönderilen yazıya ilişkin erişim talebinin, kurum içi yazışma niteliğinde olup olmadığı değerlendirilmiş, tebliğin 7. maddesine dayanılarak söz konusu yazının kurum içi yazışma niteliği taşıdığı kabulü ile erişim talebi reddedilmiştir. “2010/3 sayılı Tebliğ’in “Kurum İçi Yazışmalar” başlıklı 7. maddesi uyarınca, nihai kararlar bakımından hazırlayıcı işlem niteliğinde olan birimler arası yazışmalar ile Kurumun diğer kamu kurumları gibi bilgisine başvuruyla yapılan yazışmalar iç yazışma olarak kabul edilmektedir.

Tebliğ hükümleri dikkate alındığında PTS tarafından talep edilen belgenin Kurum içi yazışma niteliği taşıdığı anlaşılmaktadır.”

İlgili kararda, Kurul tarafından dosyaya erişim hakkı talebinin reddine sebebiyet olarak gösterilen tek özellik kurum içi yazışma olmayıp, soruşturma tarafı teşebbüs tarafından; “soruşturmaya tabi teşebbüslerin birinci yazılı savunmalarında kendisini ilgilendirebilecek ifadelerin olması halinde bu teşebbüslerin ve her halükarda diğer yeniden satış yapan teşebbüslerin birinci yazılı savunmalarının ticari sırlardan arındırılmış versiyonlarına” erişim talep edilmiş, söz konusu talep; Kurul tarafından, diğer teşebbüs savunmalarının talep eden teşebbüs hakkında herhangi bir delil teşkil etmediği, delil teşkil eden hususların soruşturma raporu ile bildirildiği gerekçesi ile, bir nevi “hukuki yarar” yokluğu sebebi ile reddedilmiştir.

Bunun yanı sıra, ilgili kararda; soruşturma tarafı teşebbüs tarafından

“soruşturma kapsamında Kurum tarafından kendisine dair veya kendisi ile ilgili herhangi başka bir bilgi veya belgenin edinilmiş olması halinde, bunların ticari sırlardan arındırılmış versiyonlarını talep etmiştir.”

şeklinde talepte bulunulmuş, söz konusu talep; kurul tarafından yukarıda yer verilen gerekçe ile aynı doğrultuda, “PTS’ye gönderilen Soruşturma Raporunda PTS ile ilgili olarak elde edilmiş ve soruşturma konusuna dair olan tüm belgelere yer verilmiştir.

Bu nedenle PTS’nin söz konusu talebine ilişkin işlem yapılmasına yer olmadığı sonucuna varılmıştır.” diyerek, adeta soruşturma raporunda yer verilen belgeler dışında herhangi bir belgeye erişime ve

dosyaya giriş hakkının kullanılmasına yer olmadığına karar verilmiştir.

4. Sonuç

Dosyaya giriş hakkının kullanılması, her ne kadar kanunda tarafların sözlü savunma hakkını kullanma taleplerine kadar kendileri ile ilgili düzenlenmiş evraklara ve delillere, erişimi olarak tanımlanmış, bu yönüyle savunma hakkı ile adil yargılanma hakkının bir görünümünü oluşturmuşsa da; Rekabet Kurulu tarafından dosyaya giriş hakkı taleplerinin temel haklardan olan savunma hakkı ve adil yargılanma hakkına ilişkin yorum yapılmaksızın, sıkı yorumlar ile reddedildiği, taraflara tebliğ edilen soruşturma raporlarında yer alan bilgi ve belgelerin dışında, savunma yapılması beklenen taraflar ile evrak paylaşımı yapılmasına uzak bir tavır sergilediği görülmektedir.

Detaylı Bilgi için;
[Stj. Av. Melda İz](#)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. 4054 SAYILI KANUN KAPSAMINDA SAVUNMA HAKKININ ETKİLİ KULLANIMI ÇERÇEVESİNDE DOSYAYA GİRİŞ HAKKI, Muhammed Emin AYDEMİR
2. 4054 SAYILI KANUN KAPSAMINDA SAVUNMA HAKKININ ETKİLİ KULLANIMI ÇERÇEVESİNDE DOSYAYA GİRİŞ HAKKI, Muhammed Emin AYDEMİR
3. Rekabet Kurulu, K. 19-13/170-75 T. 28.03.2019 Kararı

AMACI VE MAHİYETİ KANUN LAFZINDAN DAHİ ANLAŞILAN DOSYAYA GİRİŞ HAKKI; SAVUNMA HAKKI, ADİL YARGILANMA HAKKI BAŞTA OLMAK ÜZERE TEMEL HUKUKİ HAKLARIN REKABET HUKUKU KAPSAMINDA BİR GÖRÜNÜMÜNÜ OLUŞTURMAKTADIR.

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI İLE 6100 SAYILI HUKUK MUHAHEMELERİ KANUNU M. 166'NIN İKİNCİ CÜMLESİNDE YER ALAN "VE BU KARAR, DİĞER MAHKEMEYİ BAĞLAR." İBARESİNİN İPTALİNE KARAR VERİLDİ!

25 Eylül 2025 Perşembe günü 33028 Sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 2024/237 Esas, 2025/137 Karar sayılı ve 17/06/2025 tarihli karar ile 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 166. maddesinin (1) numaralı fıkrasının Anayasa’ya aykırılığı gerekçesiyle yapılan iptal başvurusu incelemesinde Davaların Birleştirilmesi başlıklı:

“MADDE 166- (1) Aynı yargı çevresinde yer alan aynı düzey ve sıfattaki hukuk mahkemelerinde açılmış davalar, aralarında bağlan-tı bulunması durumunda, davanın her aşamasında, talep üzerine veya kendiliğinden ilk davanın açıldığı mahkemede birleştirilebi-lir. Birleştirme kararı, ikinci davanın açıldığı mahkemece verilir ve bu karar, diğer mahkemeyi bağlar.”

şeklindeki düzenlemede yer alan “ve bu karar, diğer mahkemeyi bağlar.” ibaresinin

“... Bu itibarla belirli bir uyumsuzlıkla sınırlı olmak üzere koşulları oluşmamasına rağmen ikinci davanın açıldığı mahkeme tarafın-dan bağlayıcı olarak birleştirme kararı verilebilmesi normal şartlar altında söz konusu davaya bakacak olan mahkemeyi/hakimi geri dönülemez bir şekilde değiştirmektedir. Dolayısıyla kural kapsamında ikinci davanın açıldığı mahkeme tarafından verilen birleştirme kararının ilk davanın açıldığı mahkemeyi bağlamasının kanuni hakim güvencesiyle bağdaştığı söylenemez.”

gerekçesiyle iptaline karar verilmiştir.

Kaynak: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2025/09/20250925-4.pdf>

YARGITAY İÇTİHATLARI BİRLEŞTİRME BÜYÜK GENEL KURULU’NUN 2023/1 E. 2025/3 K. SAYILI İÇTİHADİ BİRLEŞTİRME KARARI!

Resmî Gazete’de 12 Eylül 2025 Cuma günü yayımlanan 13 Haziran 2025 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararı, Türk Borçlar Kanu-nu’nun 444-447. Maddeleri uyarınca rekabet yasağına aykırılık nedeniyle açılacak davalarda asliye ticaret muhakemesinin mi yoksa iş mahkemesinin mi görevli olduğu hususundaki çelişkili kararların önlenmesi için çıkarılmıştır. Bahsedilen TBK maddelerin-de düzenlenmiş olan rekabet yasağı sözleşmelerinin ihlalden kaynaklanan uyumsuzluklarda görevli olan mahkemeye ilgili Yargı-tay 9. Hukuk Dairesi, Yargıtay 11. Hukuk Dairesi ve Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin İstanbul Bölge Adliye Mahkemeleri Hukuk Daire-leri Başkanlar Kurulunun başvurusu üzerine daireler arasındaki görüş ayrılığının giderilmesi sonucuna varılmıştır.

Yargıtay İçtihatları Birleştirme Büyük Genel Kurulu kararında gerekçe olarak;

“Öte yandan rekabet etme yasağı ister iş sözleşmesine konulacak bir kayıt ile ister iş sözleşmesinden ayrı bir sözleşme ile kararlaştırılsın, hüküm ve sonuçlarını iş sözleşmesinin sona ermesinden ve tarafların işçi-işveren sıfatını kaybetmelerinden sonraki bir dö-nemde doğurmaktadır... Bu nedenle de işçinin sözleşmesel bir taahhüdünden kaynağını almakta ve iş sözleşmesine bağlı fer’i nite-likte bir yükümlülük olarak kabulüne olanak bulunmamaktadır. Zira rekabet yasağı iş sözleşmesi ile yakın bir ilişki içinde bulunsa da ne iş sözleşmesinden doğan sadakat borcunun bir gereği ne de iş sözleşmesinin bir parçasıdır...”

Özetle Yargıtay İçtihatları Birleştirme Büyük Genel Kurulu söz konusu uyumsuzlukların asliye ticaret mahkemesinde görülmesi gerektiğine karar vermiştir.

Kaynak: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2025/09/20250912-5.pdf>

AVRUPA BİRLİĞİ GENEL MAHKEMESİ, 12 EYLÜL 2025 TARİHLİ KARARI İLE NÜKLEER ENERJİNİN BELİRLİ KOŞULLAR ALTINDA AB TAKSONOMİSİ KAPSAMINDA SÜRDÜRÜLEBİLİR FAALİYETLER ARASINDA DEĞERLENDİRİLEBİLECEĞİNE HÜKMETMİŞTİR!

2022 yılının başında yürürlüğe giren AB Taksonomi Yönetmeliği, ile nükleer enerji ile fosil kaynaklı doğal gazın nasıl sınıflandırılacağı başlangıçta düzenlenmemiş, bu durum pek çok tartışmaya sebebiyet vermiştir. Avrupa Komisyonu daha sonra çıkardığı bir Delege Yasası (Delegated Act) ile nükleer enerji ile fosil kaynaklı doğal gazın hangi şartları taşıması halinde taksonomi kapsamında değerlendirilebileceğini ve raporlama yükümlülüklerini açıklığa kavuşturmuştur.

Söz konusu düzenleme, birtakım ülkelerin tepkisine yol açmış, Avusturya Komisyon’un kararının iptali amacıyla AB Genel Mahke-mesi’ne başvurmuştur. Ancak Mahkeme; günümüz teknolojik kaynakları ile, taksonomi gerekliliklerine uyumlu nükleer enerji ile fosil kaynaklı doğal gazın mümkün olabileceğini, nükleer enerji üretiminin sıfıra yakın sera gazı emisyonuna sebebiyet verdiğini, günümüz koşullarında aynı düzeyde uygulanabilir ikame bir kaynak bulunmadığı konuları üzerinde durarak verdiği karar ile davayı reddetmiştir.

Kaynak: *Top European court rules nuclear power can be green – POLITICO*

VAKIF ÜNİVERSİTELERİNDEKİ AKADEMİK PERSONELİN ALACAK DAVALARINDA GÖREVLİ MAHKEMENİN BELİRLENMESİ

Türk mahkemelerinde dava açılırken dikkat edilmesi gereken hususlardan biri de yargı kolunun ve görevli mahkemenin belirlenmesidir. Aksi takdirde, görevli mahkemede açılmayan dava, usulden reddedilir ve esasa dair inceleme yapılmaz. Hangi mahkemenin görevli olduğu konusunda belirsizlik var ise Uyuşmazlık Mahkemesi'ne başvurulur (AY m. 158).

Görev konusundaki güncel uyuşmazlıklardan birisi de vakıf üniversitelerinde çalışan akademik personelin iş akdine dayanarak açmış olduğu alacak davalarında ya da geçersiz veya haksız sebeple iş sözleşmesinin feshi durumlarında işe iadesi davalarında hangi yargı kolunun görevli olduğudur.

Vakıf üniversiteleri Anayasa'nın 130. Maddesi gereğince kanunla kurulur; mali ve idari konuları dışındaki akademik çalışmaları, öğretim elemanlarının sağlanması ve güvenlik yönlerinden ise devlet üniversiteleri için Anayasa'da belirtilen hükümlere tabidir.

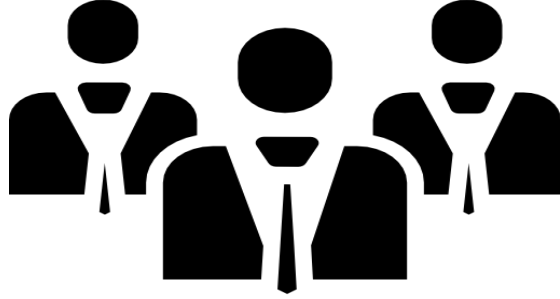
Vakıf Kurumları Yönetmeliği'nin 23. maddesinin 2. fıkrası uyarınca "Vakıf yükseköğretim kurumlarında görev alacak olan akademik ve idari personelin çalışma esasları 2547 sayılı Kanun'da devlet üniversiteleri için öngörülen hükümlere tabidir. Bu personelin aylık ve diğer özlük hakları bakımından ise, 4857 sayılı İş Kanunu hükümleri uygulanır."

Bu yönetmelikte hem özlük haklarından bahsedilmesi hem de İş Kanunu hükümlerine tabi olacaklarının söylenmesi görevli mahkemenin belirlenmesi konusunda çelişki yaratmaktadır.

Akademisyenler ile vakıf üniversiteleri arasında yapılan sözleşmenin özel hukuk sözleşmesi olması ancak gördükleri hizmetin kamu hizmeti sayılması sebebiyle, açılan davalarla ilgili görev itirazında bulunulması sık görülmektedir.

Danıştay 8. Dairesinin 29.04.2011 tarih ve 2011/2451 sayılı iptal kararında;

"Değinen maddenin 2. fıkrasının birinci tümcesinde, vakıf yükseköğretim kurumlarında görev alan akademik ve idari personelin çalışma esaslarının, 2547 sayılı Yasa'da devlet üniversiteleri için öngörülen

hükümlere tabi olduğu belirtilerek Anayasa'nın 130. maddesine ve 2547 sayılı Yasa'nın ilgili hükümlerine uygun bir düzenleme yapılmıştır.

Diğer bir ifadeyle vakıf yükseköğretim kurumlarında görev alan akademik personelin mesleki güvenceleri ile devlet yükseköğretim kurumlarında görev alan akademik personelin mesleki güvenceleri arasında ayırım yapılmamış, bu yönden bilimsel özerklik ilkesine uygun bir düzenleme öngörülmüştür.

Bununla birlikte, Yönetmelik kuralındaki 'diğer özlük hakları' ibaresinin kapsamında akademik personelin hangi haklarının yer aldığı konusundaki belirsizliğin uygulamada hukuki sorunlara yol açtığı, esasen dava konusu uyuşmazlığın da bu belirsizlikten kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

'Özlük hakları' kavramı tek başına kullanıldığında personelin bütün haklarını içeren genişlikte bir kavram olduğundan ve dava konusu düzenlemede bu kavramın personelin hangi haklarını içerdiği yönünde bir açıklık bulunmadığından ..." denilerek karışıklığın nedeni açıklanmıştır. [1]

Bu konuya ilişkin birçok Yargıtay ve Uyuşmazlık Mahkemesi kararı vardır. Farklı senelerde verilmiş bu kararların çeşitliliği konunun gerçekten de ne kadar tartışmalı olduğunu açıkça göstermektedir. İlgili Kararlar

Yargıtay 9. HD., E. 2009/2153 K. 2009/10426 T. 13.4.2009

"Davalı vakıf üniversitesi, kamu hizmeti gören ve kanunla kurulmuş bir üniversitedir. Davacı ise; kanunla kurulmuş bu va-

kıfta çalışan ve niteliği itibarı ile 2547 sayılı Yasa kapsamında kamu hizmetini yürüten bir görevlidir. Burada önemli olan husus, davacının bu görevi neye istinaden yürüttüğü, yani bu görevinde ne şekilde istihdam edildiğidir. İncelenen dosya içeriğine göre davacı; davalı üniversitede üstlendiği görevi, davalı vakıf ile yaptığı bir sözleşme gereği yürütmüştür.

Anılan sözleşme, Vakıf Yükseköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 23. maddesine istinaden ve bu maddenin verdiği yetkiye göre yapılmıştır. Anılan maddeye ve yapılan sözleşmeye göre, davalı ile davacı arasındaki ilişki; özel hukuk kurallarına göre belirlenen özel hukuk ilişkisidir (Uyuşmazlık Mahkemesi Kararı 13.02.1985 gün ve 1985/2 E., 1985/8 K.).

Davalı vakıf üniversitesinin, mali ve idari konuları dışındaki akademik çalışmaları, öğretim elemanlarının sağlanması ve güvenlik yönlerinden, devlet eliyle kurulan yükseköğretim kurumları için Anayasa'da belirtilen hükümlere tabi olması, davacının iş sözleşmesi ile çalışma olgusunu ortadan kaldırmaz. Davacı ile davalı üniversite arasında iş ilişkisi bulunmaktadır. 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 1. maddesi uyarınca, uyuşmazlıkta iş mahkemesi görevlidir."

Uyuşmazlık Mahkemesi HB., E. 2012/189 K. 2012/234 T. 02.11.2012

"Vakıf yükseköğretim kurumlarında görev alacak olan akademik ve idari personelin çalışma esasları 2547 sayılı Kanun'da devlet üniversiteleri için öngörülen hükümlere tabidir.

Bu personelin aylık ve diğer özlük hakları bakımından ise, 4587 sayılı İş Kanunu hükümleri uygulanır' hükmünü içerdiği; bu konuda adli yargı ve idari yargı mercileri arasında kendilerini görevli sayan kararlar verilmekle beraber, anılan mevzuat hükümlerine daha uygun olduğu düşünülen, Yargıtay 9. Hukuk Dairesi E:2009/2153, K:2009/10426 sayı 13.04.2009 tarihli kararında, Vakıf üniversitesinde profesör olarak çalışan davacının açtığı iş sözleşmesinin feshinin geçersizliğine ve işe iade davasına, idari yargı değil, iş mahkemesinin bakmakla görevli olduğuna karar vermiş olduğu; bu hükme varırken, Vakıf Üniversitelerinin kamu tüzel kişilikleri belirlenirken öğretim üyesi ve görevlilerin istihdamı konusunda özel hukuk hükümlerinin uygulanmasına, iş sözleşmesi kurulmasına engel olmadığı vurgulanırken, Vakıf Yükseköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 23/2. maddesi uyarınca ... şeklindeki yasal düzenlemenin kararda etkili olduğunun anlaşıldığı ... gerekçesi ile adli yargıda iş mahkemelerinin görevli olduğu sonucuna varılmış olduğu ...

İdari rejime dayalı olarak düzenlenmiş bulunan Türkiye'nin idari yapısında, kamu tüzel kişiliği idari yargının görev alanının belirlenmesinde kullanılan ölçütlerden birisidir.

Kamu tüzel kişilerinin kuruluş amacı kamu yararı, faaliyet konuları ise kamu hizmetidir. Bu bağlamda, Kamu Tüzel kişileri, özel hukuk tüzel kişilerine nazaran üstün ve ayrıcalıklı kamu gücüne sahiptirler ve tek taraflı işlemlerle yeni hukuki durum yaratabilirler. Bu nedenle de personeli kamu hukukuna tabidir.

Kanunla kurulma ve kamu tüzel kişiliğine sahip olmanın yanı sıra, Devlet Üniversitelerinde olduğu gibi Vakıf Üniversitelerinin de Anayasal güvence altına alınmış olan 'Bilimsel Özerkliğe sahip olmaları' bir diğer ayrıcalığıdır.

Üniversitelerde bilimsel özerklik ilkesi benimsenirken güdülen amaç, yükseköğretimin çeşitli siyasal çevre ve baskı grupları ile düşünce kümelerinin etkisinin dışında tutarak, bilimsel amaç, hedefler ve gereksinimlerine bağlı olmalarını sağlamaktır.

Bu nedenle de bilimsel faaliyetin asli unsurları olan yükseköğretim elemanlarının, görevleri, unvanları, atama, yükselme ve emeklilikleri gibi özlük haklarının kanunla düzenleneceği konusu, anayasal teminat altına alınmıştır.

Somut olay ve mevzuat hükümleri birlikte irdelendiğinde; davalı Üniversitenin, sürekli ve düzenli nitelikteki kamu hizmetinde çalıştığı davacının; statüsü, göreve alınması, hak ve yetkileri gözetildiğinde, İdare Hukuku kapsamında bir kamu personeli olduğu açıktır. Bu açıdan davacının, iş akdinin feshine ilişkin işleminin de 2577 sayılı Kanunun 2'nci maddesinin 1'inci fıkrasının (a) bendinde tanımlanan iptal davasına konu edilebilecek nitelikte bir idari işlem niteliği taşıdığı; bu işlemin hukuka uygunluğunun denetiminin de Anayasayla bu denetim için oluşturulan İdari Yargı'nın görev alanında bulunduğu sonucuna varılmıştır."

Yargıtay HGK., E. 2017/3094 K. 2021/1118 T. 30.09.2021

"45. Belirtilen normatif düzenlemelere göre kamu hizmeti, kamu görevlisi sayılan işçilerle de yürütülebilir. Vakıf Üniversitelerine Devlet Üniversiteleri gibi ayrıcalıklar tanınması ve kamu hizmetini yapmalarının sağlanması, kamu hizmetini sağlamak için çalıştığı öğretim görevlilerini statü hukukuna tabi kılmamalıdır. Normatif düzenlemelerde belirtildiği gibi mali ve idari konularda Vakıf Üniversiteleri Devlet Üniversitelerinden ayrılmış ve yönetmelik hükümleri ile açıkça öğretim elemanlarının aylık hakları konusunda 4857 sayılı İş Kanunu'na tabi olacakları belirlenmiştir.

46. Uyuşmazlık Mahkemesinde, üniversite ile araştırma görevlisi arasında tarafların hak ve yükümlülüklerini içeren bir özel hukuk ilişkisi kurulduğu, davaların adli yargı yerinde görülmesi gerektiğini kabul eden kararları bulunmaktadır (Uyuşmazlık Mahkemesi 26.01.2015 tarihli 2015/41 E., 2015/29 K., 29.12.2004 tarihli 2014/1087 E., 2014/1136 K. sayılı kararları).

47. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu da vakıf üniversitesi ile öğretim elemanı arasındaki ilişkinin iş sözleşmesi niteliğinde bulunduğunu, dolayısıyla bu iş ilişkisinin özel hukuk kurallarına göre belirlenen özel hukuk ilişkisi olduğunun açık olduğunu, davalı vakıf üniversitesinin mali ve idari konuları dışındaki akademik çalışmalar, öğretim elemanlarının sağlanması ve güvenlik yönlerinden, devlet eliyle kurulan yüksek öğretim kurumları için Anayasada belirtilen hükümlere tabi olmasının davacının iş sözleşmesiyle çalışma olgusunu ve buna bağlı olarak iş mahkemesinin görevini ortadan kaldırmayacağını, 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 5. maddesi uyarınca uyuşmazlığın adli yargı yolunda ve iş mahkemesinde çözülmesi gerektiği-

ne ilişkin karar vermiştir (Hukuk Genel Kurulunun 22.03.2017 tarihli, 2015/7-1739 E., 2017/524 K. sayılı kararı).

Yukarıdaki kararlarda açıkça görüldüğü üzere Uyuşmazlık Mahkemesi ve Yargıtay'ın çelişkili kararları bulunmaktadır. Yargıtay, gerekçelendirmesinde Uyuşmazlık Mahkemesi'nin 1985 yılında adli yargı yönünde vermiş olduğu bir karara yer vermektedir, bu kararın temelindeki husus ise akademisyen ve üniversite arasında akdedilmiş olan özel hukuk sözleşmesidir. Uyuşmazlık Mahkemesi ise, akademisyenlerin gördüğü hizmetin kamu hizmeti olması ve üniversitenin haiz olduğu kamu tüzel kişiliğinden yola çıkarak davanın idari yargıda görülmesine karar vermiştir.

Her ne kadar görülen hizmet kamu hizmeti de olsa normal şartlar altında bir dava açılırken bakılan husus uyuşmazlığın temelindeki ilişkidir. Buradaki durum ele alındığında Yargıtay'ın kararlarında da bahsedildiği gibi temel ilişki bir özel hukuk ilişkisi olan iş sözleşmesidir. Bunun yanı sıra davanın iş mahkemelerinde değil de idare mahkemelerinde görülmesi gerektiği savunulduğunda kamu tüzel kişiliğine haiz vakıf üniversiteleri daha yüksek bir konumda olduğundan akademisyenlerin işçilik alacakları konusunda mağduriyet oluşabilir.

Zira akademisyenler işçi olarak değil de kamu hizmeti gören kişiler olarak kabul edildiğinde kıdem ve ihbar tazminatına hak kazanamayacaklardır. Bir kamu tüzel kişisinin bu durumda uğrayacağı kayıp ile bir gerçek kişi olan akademisyenin uğrayacağı kayıp bu kişiler bakımından aynı değildir.

Sonuç olarak davaların farklı yargı alanlarında görülmesi sebebiyle oluşabilecek çelişkili kararların önlenmesi ve akademisyenlerin mağduriyetinin engellenmesi için verilen kararlarda bir an önce birlik oluşmalıdır. Öğretim görevlileri ile vakıf üniversiteleri arasındaki hukuki ilişkinin özel hukuk kaynaklı olması ve işçi haklarının korunabilmesi için de görüşlerin adli yargı üzerinde birleşmesi gerekmektedir.

Detaylı Bilgi için;
[Öğr. Stj. İlgin Özsü](mailto:info@ozgunlaw.com)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Prof. Dr. H. Fehim Üçışık, Vakıf Üniversiteleri Hukuku, 2014.

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURULU'NUN SON DÖNEM KARARLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

İşbu yazımızda Kişisel Verileri Koruma Kurumu (bundan sonra “Kurum” olarak ifade edilecektir) tarafından verilen son dönem kararları özetlenip değerlendirilecektir. Bu kararlar; veri sorumlularının yükümlülüklerini, kişisel veri işleme şartlarını ve ihlaller karşısında yaptırımları somut örnekler üzerinden ortaya koymaktadır. Değerlendirme boyunca ilgili Kanun maddelerine atıf yapılacaktır.

Veri Güvenliği İhlalleri

Kurum’un son kararlarında veri güvenliğine ilişkin ihlallere yapılan atıflar sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Kanun’un 12. maddesi, veri sorumlularının kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesini ve erişimini önlemek için gerekli her türlü teknik ve idari tedbiri alma zorunluluğunu düzenlemektedir. Veri sorumlusu ise kişisel verilerin işleme amaçlarını ve vasıtalarını belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan gerçek veya tüzel kişiyi ifade eder. 12. maddeye göre veri sorumlusu;

- Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini önlemek,
- Kişisel verilere hukuka aykırı olarak erişilmesini önlemek,
- Kişisel verilerin muhafazasını sağlamak

ile yükümlüdür. Bunun yanı sıra ilgili maddenin 5. fıkrasında veri sorumlusunun işlenen kişisel verilerin kanuni olmayan yollarla başkaları tarafından elde edilmesi hâlinde, bu durumu en kısa sürede ilgilisine ve Kişisel Verileri Koruma Kuruluna bildirme yükümlülüğü düzenlenmiştir.

Kanunun 18. maddesi ise bahsedilen veri güvenliğine ilişkin yükümlülükleri yerine getirmeme halinde 15.000 Türk lirasından 1.000.000 Türk lirasına kadar idari para cezası öngörmektedir. Aşağıda bu kanun hükümlerinin somutlaştığı kararlar sunulmaktadır.

- “Bir e-ticaret platformu tarafından Kurula intikal ettirilen veri ihlal bildirimi” hakkında 08.08.2024 Tarih ve 2024/1385 Sayılı Karar: Karara konu olayda özetle, satıcıların ürünlerini listelediği bir e-ticaret platformunun portalına, saldırganlar satıcılar tarafından kullanılan başka mecralardan ele geçirdikleri kullanıcı adı ve şifreleri deneyerek yetkisiz erişim sağlamıştır. İhlalden 673 satıcı hesabı ile 7.202 müşteri etkilenmiştir. Kurum bu hususta;

“... Satıcıların ihlale konu portala ilk defa giriş yapmaları ya da son IP’lerinden farklı bir IP adresinden giriş denemeleri yapımları durumunda tetiklenen tek seferlik parola sisteminin ancak ihlalden sonra uygulamaya konulduğu; veri sorumlusunun, ihlal öncesinde alması gereken tedbir ihlalden sonra aldığı, Aynı IP adresinden ihlalin başladığı gün (02.02.2024) ve bir sonraki günde (03.02.2024) toplamda 400’ün üzerinde kullanıcı girişi (çok sayıda farklı kullanıcı adına olmak üzere) yapılmasına rağmen veri sorumlusunun, veri ihlalinin bu tarihlerde değil de ancak müşteriler ve satıcılardan gelen şikâyetlerden sonra 06.02.2024 tarihinde tespit edebilmesinin ihlalin tespiti noktasında veri sorumlusunun geç kaldığının göstergesi

olduğu, Satıcıların (kullanıcı hesaplarına giriş yapmasının ardından) bilgi değişikliği ve giriş yapma süreçlerine çift faktörlü kimlik doğrulama (2FA) aşaması eklenmesi önleminin ancak ihlalden sonra alınan tedbirler kapsamında hayata geçirildiği; ihlalin olumsuz etkilerini azaltabilecek bir tedbirin ihlalin gerçekleşmesinden önce alınmadığı hususları dikkate alındığında, Kanunun 12 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan ... hükmü çerçevesinde veri güvenliğini sağlamaya yönelik gerekli teknik ve idari tedbirleri almayan veri sorumlusu hakkında kabahatin haksızlık içeriği, veri sorumlusunun kusuru ve ekonomik durumu da göz önünde bulundurularak Kanunun 18 inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi uyarınca 3.250.000 TL idari para cezası uygulanmasına karar verilmiştir.” [1] şeklinde değerlendirme yapmıştır.

- “Bir havayolu şirketi tarafından ilgili kişiye ait kişisel verilerin hukuka aykırı olarak üçüncü kişilerle paylaşılması” hakkında 03/08/2023 Tarihli ve 2023/1309 Sayılı Karar: Karara konu olayda özetle bir havayolu firmasının mobil uygulamasında check-in yapmak isteyen yolcunun, kendi bilgileriyle birlikte tanımadığı dört yolcuya ait kimlik, pasaport ve vize bilgilerinin de ekranda görüldüğü ve bu kişilerin biletleri üzerinde işlem yapma imkânı bulunduğu belirtilmiştir. Kurum bu hususta;

“... veri sorumlusunun Grup PNR’da yer alan bir yolcu check-in işlemi yapmak veya bilet işlemlerini internet sitesi veya mobil uygulama üzerinden yönetmek istediğinde PNR + SOYADI kombinasyonu ile giriş yapıldığı, başarılı giriş sonrasında ise genel uygulamadan farklı olarak PNR’daki tüm yolcuları görüntüleyemekte ve yalnız PNR içinde soyadı eşleşen kayıtların görüntülenebildiğine ilişkin açıklamalarına karşın, ilgili kişi tarafından iletilen ekran görüntülerinde PNR bilgisinin girilmesi sonucunda ekranında görmüş olduğu kişilere ait soyadların kendi soyadından farklı olduğu, dolayısıyla veri sorumlusu tarafından iddia edildiğinin aksine PNR + SOYADI kombinasyonu ile giriş işlemi yapılsa dahi farklı soyadına sahip kişilerin

verilerinin aynı PNR üzerinden görülebildiği, bu durumun da veri sorumlusu tarafından Kanun'un 12'nci maddesinin (1) numaralı fıkrası kapsamında kişisel verilerin hukuka aykırı olarak erişilmesini önlemek ve muhafazasını sağlamak amacıyla uygun güvenlik düzeyini temin etmeye yönelik gerekli teknik ve idari tedbirleri almadığını gösterdiği, söz konusu durumdan çok sayıda kişinin etkilenme ihtimalinin de fazla olduğu, ayrıca söz konusu veri ihlali ile ilgili Kanun'un 12'nci maddesinin (5) numaralı fıkrası kapsamında Kuruma bir bildirim de yapılmadığı dikkate alındığında Kanun'un 18'inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi uyarınca 300.000 TL idari para cezası uygulanmasına, ..." [2]

şeklinde karar vermiştir.

- "Veri sorumlusuna ait internet sitesinde yapılan kullanıcı girişinde üçüncü kişiye ait kişisel verilerin görüntülenmesi" hakkında 24/08/2023 Tarihli ve 2023/1465 Sayılı Karar: Karara konu olayda özetle bir araç kiralama şirketinin internet sitesinde kullanıcı girişi yapılırken sistemin yanlış yönlendirme yapması sonucu, bazı kullanıcıların adres, telefon, T.C. kimlik numarası ve ehliyet bilgileri gibi kişisel verileri üçüncü kişiler tarafından görüntülenmiştir. İncelemede giriş sayfasındaki algoritmanın, sisteme hatalı e-posta girilmesi durumunda yanlış çalıştığı ve bu nedenle dört farklı kişinin hesaplarının birbirine karışarak yetkisiz erişime açıldığı saptanmıştır.

Kurum bu hususta;

"...Hatalı e-posta girişi nedeniyle aksayan algoritmanın veri sorumlusunun hizmetlerini kullanmakta olan kişilerin kişisel verilerini yetkisiz erişime açık hale getirdiği, nitekim ilgili kişi tarafından üçüncü kişiye ait kişisel verilere erişildiği, somut olayın kişisel verilere hukuka aykırı erişimi ortaya koyar nitelikte olduğu... değerlendirmelerinden hareketle ...Veri sorumlusunun veri kayıt sistemindeki algoritmanın yanlış çalışması nedeniyle araç kiralama platform kullanıcıları tarafından sisteme giriş yapılmaya çalışıldığı esnada farklı kullanıcıların kişisel verilerine hukuka aykırı olarak erişim sağlandığı dikkate alındığında, Kanunun 12'nci maddesinde yer alan veri güvenliğine ilişkin yükümlülüklerini yerine getirmeyen veri sorumlusu hakkında Kanunun 18'inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi uyarınca 200.000 TL idari para cezası uygulanması-

na ..." [3]

şeklinde karar vermiştir.

- "İlgili kişinin kişisel verilerinin, konakladığı otel çalışanı tarafından üçüncü kişilerle paylaşılması hakkında" 03/08/2023 Tarihli ve 2023/1327 Sayılı Karar: Karara konu olayda özetle bir otelde konaklayan kişinin, kendi isim ve konaklama bilgilerinin "Housekeeping Task Sheet" adlı iç belge aracılığıyla üçüncü kişilerin eline geçmiş ve bu bilgilerin sosyal medya üzerinden kendisine iletildiği şikâyet edilmiştir.

Kurum bu hususta;

"Housekeeping Task Sheet belgesinde müşterilere ait isim ve soy isime yer verilmesi suretiyle gerçekleştirilen kişisel veri işleme faaliyetinin Kanun'un 4'üncü maddesi kapsamında ölçüsüz bir veri işleme faaliyeti olduğu, üçüncü kişilerle paylaşmaya konu edilen Housekeeping Task Sheet belgesinde yer alan kişisel verilerin veri sorumlusu bünyesinde oluşturulduğu ve üçüncü kişiler tarafından elde edilmesi suretiyle gerçekleştirilen kişisel veri işleme faaliyetinin yalnızca veri sorumlusu tarafından idari ve teknik tedbirlerin alınmasıyla olabileceği kanaatine varıldığından Kanun'un 12'nci maddesi uyarınca kişisel verilere hukuka aykırı olarak erişilmesini önlemek yükümlülüğü ile kişisel verilerin muhafazasını sağlamak amacıyla uygun güvenlik düzeyini temin etmeye yönelik gerekli her türlü teknik ve idari tedbirleri alma yükümlülüğünün sağlanmadığı dikkate alındığında Kanun'un 18'inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi kapsamında veri sorumlusu hakkında 500.000 TL idari para cezası uygulanmasına, ..." [4]

şeklinde karar vermiştir.

Verilen olaylarda bahsedilen kişisel verilere yetkisiz erişim, teknik güvenlik zafiyetleri, üçüncü kişilerin verilen erişim; e-ticaret, havayolu, araç kiralama ve otelcilik gibi farklı sektörlerde yaşanmış olup Kurum; veri güvenliği yükümlülüklerinin ihlal edilmesini temel gerekçe olarak kabul etmiş ve idari para cezalarını bu ihaller üzerinden tesis etmiştir.

Mevcut tedbirlerinin yetersiz olması halihazırda m.12 kapsamında sorumluluk doğururken, veri sorumlularının ancak ihlalden sonra önlem alması kusurlu davranış olarak değerlendirilip idari para cezasının miktarını etkilemiştir.

Kişisel Verilerin İşlenme Şartları ve Açık Rıza

6698 sayılı Kanun'un 5. maddesi, kişisel verilerin işlenme şartlarını düzenlemektedir.

Bu şartlardan biri, ilgili kişinin açık rızasıdır (m.5/1).

Bunun dışındaki şartlar (m.5/2) arasında kanunlarda açıkça öngörülme, rızanın alınmadığı durumlarda hayat veya beden bütünlüğünün korunması için zorunluluk, sözleşmenin ifası için zorunluluk, hukuki yükümlülük, bir hakkın tesisi, ilgilinin kendisi tarafından alenileştirilmesi meşru menfaat durumlarıdır.

Kişisel verilerin işlenebilmesi için bu şartlardan en az birinin varlığı zorunludur, aksi takdirde kişisel verilerin işlenmesi hukuka aykırı olacaktır.

Bu şartlar Kanunda sınırlı sayıda sayılmış olup, genişletilmeleri mümkün değildir. [5]

- "İlgili kişinin e-posta verilerinin, önceden ortağı olduğu veri sorumlusu Şirket tarafından işlenmeye devam edilmesi" hakkında 03/08/2023 Tarihli ve 2023/1321 Sayılı Karar: Karara konu olan olayda özetle şikâyetçi, ortağı olduğu şirketten ayrılarak yeni bir şirket kurmasına rağmen, eski şirketindeki şahsına tahsisli e-posta adresinin kapatılmayıp aktif bırakıldığını ve eski ortağı şirketin bu adrese gelen e-postaları okumaya devam ettiğini ileri sürmüş ve bu durumun haksız rekabet yarattığını ve kişisel verilerinin işlenmeye devam ettiğini iddia etmiştir.

Kurum bu hususta;

"İlgili kişinin daha önceden kullanmış olduğu ve şu an pasif durumda bulunan e-posta adresine ileti gönderilmeye devam edildiği, e-posta verilerinin kişisel veri niteliğini haiz olduğu, bu çerçevede ilgili kişinin işten ayrılmasından sonra e-posta gönderilmesinin engellenmemesi nedeniyle tanımsız e-postada iletilerin görüntülenmesine imkan sağlanmak suretiyle kişisel verilerinin işlenmeye devam edildiği, söz konusu kişisel veri işleme faaliyetinin Kanun'un 5'inci maddesi kapsamında herhangi bir dayanağı bulunmaması nedeniyle Kanun'un 18'inci maddesi uyarınca 50.000 TL idari para cezası uygulanmasına ..." [6] şeklinde karar vermiştir.

- “Abonelik Tesisi Amacıyla Hukuka Aykırı Kişisel Veri İşlenmesi” Hakkında 18/07/2024 Tarihli ve 2024/1176 sayılı Karar: Bir internet sağlayıcısının abonesi, sözleşmesini yenilemek isterken resmi siteye çok benzeyen sahte bir web sitesine yönlendirilmiş, burada iletişim ve kimlik bilgilerini paylaşmıştır. Ardından kendisini mevcut şirketin temsilcisi gibi tanıtan kişi tarafından aranmış ve yanlış bilgilendirilerek, iradesi dışında başka bir internet servis sağlayıcısına abonelik işlemi yapılmıştır. İlgili kişi durumu fark edince hem mevcut hem de yeni şirkete iptal başvurusu yapmıştır. Kurum bu hususta;

“C Şirketi/Bayı’nın, D Şirketi ile akdettikleri sözleşme uyarınca veri işleyen statüsünde, anılan şirketin emir ve talimatları ile sözleşme hükümleri çerçevesinde hareket etmesi gerektiği halde başka bir firmaya ait görselleri kullanarak potansiyel müşterileri yanılttığı ve bu suretle anılan şirketin ilgili kişiye ait kişisel verileri temin ederek işlediği, söz konusu faaliyetin D Şirketi ile C Şirketi/Bayı arasında akdedilen sözleşme hükümlerine aykırı olması sebebiyle C Şirketi/Bayı’nın somut olayda veri sorumlusu sıfatı ile hareket ettiği, söz konusu işleme faaliyetinin ise Kanun’un 5’inci maddesinde düzenlenen işleme şartlarından herhangi birine dayandırılmadığı değerlendirmelerinden hareketle Kanun’un “Veri Güvenliğine İlişkin Yükümlülükler” başlıklı 12’nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde öngörülen kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini önlemek amacıyla uygun güvenlik düzeyini temin etmeye yönelik gerekli idari ve teknik tedbirlerin alınması yükümlülüğünü yerine getirmediği gerekçesiyle Veri Sorumlusu hakkında Kanun’un 18’inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi uyarınca 450.000 Türk Lirası idari para cezası uygulanmasına...” [7]

şeklinde karar vermiştir.

- “Geniş katımlı çevrim içi bir oyunun Türkiye’deki dağıtıcısı ve tek yetkilisi konumundaki veri sorumlusu tarafından kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesi” hakkında 28/09/2023 Tarihli ve 2023/1645 Sayılı Karar Özeti: Karar konu olayda bir çevrim içi oyunun Türkiye’deki dağıtıcısı konumunda olan veri sorumlusu hakkında, kişisel verilerin hukuka aykırı işlendiği, özellikle hile tespit yazılımı ile

bilgisayardaki tüm dosyalara erişildiği, kişisel verilerin yurt dışına aktarıldığı, aydınlatma metnlerinin ve çerez politikasının Kanun’a uygun olmadığı yönünde şikayette bulunulmuştur. Kurum bu hususta;

“Veri sorumlusuna ait internet sitesinde yayımlanan çerezlere ilişkin pop-up açıklaması altında “sadece gerekli çerezleri kullanın” ve “tüm çerezlere izin ver” olmak üzere iki seçeneğin sunulduğu, “tüm çerezlere izin ver” seçeneği sunulmasıyla gerekli çerezler kategorisi dışındaki her bir çerez tipi için topluca açık rıza alma yoluna gidildiği ve ilgili kişilere tercih etme imkanının sunulmadığı, Çerez Beyanı ve Çerez Politikası metinlerinde yer alan çerez tablosunda üçüncü taraf çerez sağlayıcıları tarafından çeşitli çerezlerin “gerekli çerezler” kategorisinde kullanıldığının belirtildiği, ... , veri sorumlusu tarafından internet sitesinde çerezler yoluyla açık rıza şartına dayalı olarak gerçekleştirilen kişisel veri işleme faaliyetinde açık rızanın unsurlarından olan “belirli bir konuya ilişkin olması” ve “özgür iradeyle verilmesi” unsurlarının sağlanmaması nedeniyle açık rızanın sakatlandığı ve Kanun’un 5’inci maddesi kapsamında hukuka uygun bir kişisel veri işleme faaliyetinin gerçekleştirilmediği; diğer taraftan sağlayıcısı yurt dışında yerleşik şirketler olan ve zorunlu çerez kategorisinde bulunan üçüncü taraf çerezler kullanılarak kişisel verilerin yurt dışına aktarımının yapılması suretiyle gerçekleştirilen kişisel veri işleme faaliyetinin Kanun’un 9’uncu maddesinde belirtilen yurt dışına veri aktarım şartlarına dayanmaması nedeniyle hukuka aykırı olduğu kanaatine varılmış olup Kanun’un 12’inci maddesinde düzenlenen veri güvenliği yükümlülüklerine aykırı hareket ettiği değerlendirilen veri sorumlusu hakkında Kanun’un 18’inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi uyarınca 750.000 TL idari para cezası uygulanmasına...veri sorumlusu tarafından oyun sunucularının yurt içinde tutulduğu ve oyun kullanıcısı/üye olan ilgili kişinin kişisel verilerinin yurt dışına aktarımının yapılmadığı kanaatine varılmış olup bu hususta Kanun kapsamında veri sorumlusu hakkında tesis edilecek herhangi bir işlem bulunmadığına,...; oyun kullanıcısı/üye olan ilgili kişinin bilgisayarındaki kişisel verilere erişim sağlamak suretiyle hukuka aykırı kişisel veri işleme faaliyetinde bulunulmadığı kanaatine varılmış olup bu hususta Kanun kapsamında veri sorumlusu hakkında tesis edilecek herhangi bir işlem bulunmadığına karar verilmiştir.” [8]

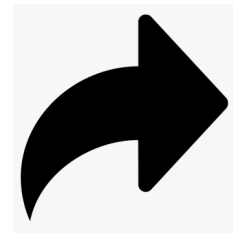
şeklinde değerlendirilmiştir.

- “Veri sorumlusuna ait mağazada ilgili kişilere reklam amaçlı SMS gönderilmesi amacıyla kişisel verilerin işlenmesi” hakkında 28/09/2023 Tarihli ve 2023/1653 Sayılı Karar: Karara konu olayda özetle ilgili kişi bu kodu görevliye okuduğunda, bunun aydınlatma metnini okuduğu ve kişisel verilerinin işlenmesine onay verdiği anlamına geldiğini sonradan fark etmiştir. Açık rızasının kandırılma suretiyle alındığını ileri sürerek her ne kadar kendisinin kişisel verileri, veri sorumlusuna yaptığı başvuru üzerine silinmiş ise de kişisel verilerin elde edilmesi yönteminin tüm müşterilere sistematik olarak uygulandığı ifade edilerek şikayette bulunmuştur. Kurum bu hususta:

“Somut olay kapsamında ilgili kişinin açık rızasına dayanan bir kişisel veri işleme faaliyeti gerçekleştirildiği; ilgili kişinin açık rızasını geri alması üzerine ise söz konusu işleme faaliyetine son verildiği görülmekte olup, şikayete ilişkin olarak Kanun kapsamında yapılacak bir işlem bulunmadığına,

Alışveriş esnasında ticari elektronik ileti gönderilmesi suretiyle kişisel verilerin işlenmesine ilişkin açık rıza alınmasının ilgili kişiler tarafından alışverişin bir parçası olarak bu rızanın verilmesinin gerektiği izlenimi oluşacağından açık rızanın özgür irade ile açıklanma unsurunu zedeleyebileceği değerlendirilmiş olup, bu kapsamda söz konusu uygulamanın ilgili kişileri doğru şekilde bilgilendirmek suretiyle ve alışverişin bir parçası olduğu izlenimi oluşturmamak şeklinde revize edilmesi, ayrıca aydınlatma ve açık rıza onay kodunun aynı kısa mesaj içerisinde sunulmaması ve yapılan işlemlerin sonucu hakkında Kurula bilgi verilmesi hususunda veri sorumlusunun talimatlandırılmasına karar verilmiştir.” [9]

şeklinde değerlendirmede bulunmuştur.

- “Bir Araç kiralama şirketi tarafından ilgili kişiden Findeks raporu talep edilmesi suretiyle kişisel verilerinin işlenmesi” Hakkında 20/07/2023 Tarihli ve 2023/1234 sayılı Karar: Karara konu olayda bir çevrimiçi seyahat platformu üzerinden araç kiralayan ilgili kişi, tüm ücretleri aynı gün ödedikten sonra aracı teslim almak üzere acenteye gittiğinde depozito ödemek üzere yetkililere kredi kartını tekrar vermiş ancak acente çalışanları tarafından ilgili kişinin ayrıca Findeks raporuna erişilmek istendiğine ilişkin SMS’in kendisinin cep telefonuna iletilmesi, aksi halde aracın teslim edilmeyeceği belirtilmiştir. Raporunu paylaşmasını şart koştuğunu, aksi halde aracı teslim etmeyeceklerini öğrenmiştir. Kurum bu hususta:

“Findeks raporu bilgileri sorgulanması suretiyle kişisel verilerin işlenmesinin ancak Kanun’un 5’inci maddesinin (1) numaralı fıkrası kapsamında açık rıza ile gerçekleştirilebileceği, bu kapsamda veri sorumlusu tarafından Findeks raporu temin edilmeksizin kiralama işlemi yapılmaması suretiyle açık rızanın hizmet şartına bağlanıldığı dikkate alındığında Kanunun 12’nci maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan yükümlülüklerini yerine getirmeyen veri sorumlusu hakkında Kanunun 18’inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi uyarınca 100.000 TL idari para cezası uygulanmasına...” [10]

şeklinde karar vermiştir.

- “Yemek kartı hizmeti sunan veri sorumlusuna ait mobil uygulamada T.C. kimlik numarasının işlenmesi” hakkında 17/08/2023 Tarihli ve 2023/1430 Sayılı Karar: Karara konu olay yemek çeki hizmeti sunan bir firmanın mobil uygulamasına kayıtlı olanlara yemek kartı tanımlanabilmesi için kullanıcıların T.C. kimlik numarası işlenmesidir. Kurum bu hususta;

“Fiziksel yemek kartlarının mobil uygulamada kayıt altına alınması halinde kartın doğrulanması işleminin kişilerin T.C. kimlik numarası bilgisi işlenmeden, işveren aracılığıyla kart ve telefon numarası bilgisi işlenmesi gibi ilgili kişileri daha çok koruyacak yollarla yapılması mümkün olduğundan, T.C. kimlik numarası verisinin işlenmesinin 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nun (Kanun) 5’inci

maddesindeki hukuki sebeplere dayanmaksızın yapıldığı ve Kanun’un 4’üncü maddesindeki kişisel verilerin işlendiği amaçla ölçülü işlenmesi ilkesine aykırı olduğu değerlendirildiğinden Kanun’un 12’nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan yükümlülüklerini yerine getirmediği değerlendirilen veri sorumlusu hakkında 200.000 TL idari para cezası uygulanmasına, ...” [11]

şeklinde karar vermiştir.

Verilen olaylarda Kurum özellikle açık rıza kavramının üzerinde durmuştur. Nitekim 5. Maddenin 2. Fıkrasında sayılan hallerden birinin olmadığı hallerde, kişisel veriler ancak ilgilinin açık rızası ile işlenebilecektir. Kanundaki tanımına göre açık rıza ‘Belirli bir konuya ilişkin, bilgilendirilmeye dayanan ve özgür iradeyle açıklanan rıza’dır (KVKK m.3/1 (a)). Açık rızanın kanuni tanımından bir sonraki başlıkta ele alınacak olan aydınlatma yükümlülüğünün önemi de öne çıkmaktadır, çünkü ilgili kişi kendisiyle ilgili verilerin neden, ne zaman, ne kadar ve ne kapsamda kullanılacağına dair bilgi alma hakkına sahiptir.

Açık rızanın “özgür irade” unsuru Kurum’un son dönem kararlarında üstünde durduğu bir husustur. Bahsedilen kararlardan da anlaşıldığı üzere ilgili kişiler bir hizmeti alabilmek adına rıza vermek zorunda bırakılamazlar. Aksi takdirde veri sorumlusunun sorumluluğu doğacaktır. Kurum ayrıca, özgür iradenin açıkça bertaraf edilmediği ancak ilgili kişilere rıza verme zorunluluğu hissiyatının verilip bu unsurun zedelenme ihtimalinde de veri sorumlusu bu durumu düzeltmesi adına talimatlandırmıştır.

Bunun yanında Kurum, kararlarında “ölçülülük” ilkesini de gözetmiştir. Bu ilke, Kanun’un 4. Maddesinde sayılmıştır. Buna göre kişisel veriler ancak işlendikleri amaçla, bağlantılı ve sınırlı olmalıdır. Aksi takdirde vergi güvenliğine ilişkin yükümlülüklerin ihlali kapsamında sorumluluk doğacaktır.

Özel Nitelikli Kişisel Veriler ile Kanunun İstisnaları

Kanun’un 6. maddesi, özel nitelikli kişisel verileri belirlemiş ve bunların işlenmesine daha sıkı şartlar getirmiştir. Kanuni tanımına göre kişilerin ırkı, etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi inancı, dini, mezhebi veya diğer inançları, kılık ve kıyafeti, dernek, vakıf ya da sendika üyeliği, sağlığı, cinsel hayatı, ceza mahkûmiyeti ve güvenlik tedbirleriyle ilgili verileri ile biyometrik ve genetik verileri özel nitelikli kişisel veri-

dir. Buna göre özel nitelikli veriler, ancak ilgili kişinin açık rızası veya kanunda öngörülen hallerde işlenebilir; bu kapsamda sağlık verileri KVKK m.6/3 uyarınca kamu sağlığı, tedavi gibi amaçlarla saklama yükümlülüğü altındaki kişiler tarafından rıza aranmaksızın işlenebilecektir.

Genel kural kişisel verilerin işlenmesi ve aktarımının ancak açık rıza veya kanunda öngörülen hallerinin birinin varlığı halinde mümkün olması iken, Kanun’un 28. maddesi bu hükümlerin uygulanmayacağı istisnai halleri sıralamaktadır. Bu hallerden biri de kişisel verilerin yargı mercilerince yargılama faaliyetleri kapsamında işlenmesidir.

- “İlgili Kişinin Hasta Dosyasında Yer Alan Özel Nitelikli Kişisel Verilerinin Mahkemeye Aktarılması” Hakkında 14/09/2023 Tarihli ve 2023/1578 Sayılı Karar: Karara konu olayda bir üniversiteye bağlı tıp merkezinde tedavi gören ilgili kişinin şahsi terapi ve evlilik terapisi kayıtlarını içeren hasta dosyası, boşanma davası kapsamında mahkemenin müzekkeresi üzerine mesul müdür olan hekim tarafından mahkemeye gönderilmiştir. Gönderimde herhangi bir gizlilik ibaresi veya bizzat seansta tutulan notların da gönderilmesi dahil olmak üzere bir sınırlama bulunmadığı, bu nedenle özel hayatına ilişkin çok sayıda mahrem bilginin UYAP’a işlendiği ve üçüncü kişilerin (mahkeme kalemi, karşı taraf, avukatlar vb.) erişimine açıldığı iddia edilmiştir. Kurum bu hususta;

“İlgili kişinin özel nitelikli kişisel verilerinin, aldığı sağlık hizmetine istinaden üniversite bünyesinde yer alan bir tıp merkezi tarafından işlenmesinin, Kanun’un 6’nci maddesinin (3) numaralı fıkrası hükümleri kapsamında olduğuna, ilgili kişinin özel nitelikli kişisel verisi niteliğindeki sağlık kayıtlarının veri sorumlusu tarafından mahkemeye aktarılmasının, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 221’inci maddesinde yer alan hükme dayandığı dikkate alındığında söz konusu kişisel veri aktarımının Kanun’un 8’inci maddesinin (3) numaralı fıkrasında yer alan “Kişisel verilerin aktarılmasına ilişkin diğer kanunlarda yer alan hükümler saklıdır.” hükmü kapsamında olduğuna, Aktarım faaliyetlerinde, “Özel Nitelikli Kişisel Verilerin

İşlenmesinde Veri Sorumlularınca Alınması Gereken Yeterli Önlemler konulu 2018/10 sayılı Kurul Kararı'na uygun olarak önlemlerin alınması gerektiği, bu kapsamda özel nitelikli kişisel verilerin gönderim yöntemlerinin gizlilik esaslarına riayet edilmek suretiyle seçilmesi gerektiği hususunda veri sorumlusuna hatırlatma yapılmasına, ilgili kişinin iddiaları arasında, söz konusu belgenin UYAP'a yüklenmek suretiyle üçüncü kişilerin erişimine açıldığı da belirtilmekle birlikte, müzekkere ile talep edilmesi nedeniyle veri sorumlusu tarafından mahkemeye sunulan özel nitelikli kişisel veri ihtiva eden bilgi ve belgeler üzerinde daha sonra mahkeme tarafından gerçekleştirilen işlemler bakımından veri sorumlusunun tıp merkezi olmadığına, mahkeme tarafından gerçekleştirilen iş ve işlemler bakımından ise Kanun'un 28'inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendinde yer alan "Kişisel verilerin soruşturma, kovuşturma, yargılama veya infaz işlemlerine ilişkin olarak yargı makamları veya infaz mercileri tarafından işlenmesi" hükmünün uygulama alanı bulması nedeniyle Kanun kapsamında yapılacak bir işlem bulunmadığına karar verilmiştir." [12]

şeklinde değerlendirmede bulunmuştur.

- "İlgili kişiye ait özel nitelikli kişisel verilerin avukat tarafından mahkemeye aktarılması" hakkında 17/08/2023 Tarihli ve 2023/1414 Sayılı Karar: Karara konu olayda ilgili kişi, kendisi ve çocuklarına ait DNA test raporlarının, testi gizlilik sınırları içinde yapması için anlaşığı şirket tarafından şifresini yalnızca kendisinin bildiği e-posta adresine gönderildiğini ve başkalarıyla hiçbir surette paylaşmadığını belirtmiştir. Buna rağmen karşı tarafın avukatı olan veri sorumlusunun bu raporlara hukuka aykırı biçimde e-posta hesabına erişerek ulaştığını ve alacak davasında kendisi aleyhine kullandığını iddia ederek Kurum'a şikâyetinde bulunmuştur. Kurum bu hususta;

"İlgili kişiye ait genetik veri kategorisindeki DNA test raporlarının aynı zamanda ilgili kişinin çocuklarına ait raporlar olduğu göz önünde bulundurularak söz konusu kişisel verinin çocukların vekili olan veri sorumlusunca işlenmesinin ve aktarılmasının Kanun'un 8'inci maddesinin 2 numaralı fıkrası kapsamında ve Kanun'un 6'ncı maddesinin (3) numaralı fıkrasında yer verilen sağlık ve cinsel hayat dışındaki kişisel verilerin kanunlarda öngörülen hâllerde ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın

zın işlenebileceği hükmüne uygun olduğu değerlendirildiğinden Kanun kapsamında yapılacak bir işlem olmadığına, Söz konusu kişisel verinin İlgili Kişinin e-posta adresine hukuka aykırı biçimde erişilmek suretiyle Veri Sorumlusunca ele geçirildiğini gösterir bir belgeye yer verilmemiş olduğu anlaşıldığından bahse konu şikâyet ile ilgili olarak Kanun kapsamında yapılacak bir işlem bulunmadığına karar verilmiştir." [13]

şeklinde değerlendirme yapmıştır.

- "İlgili Kişinin Kişisel Verilerinin Bir Banka Tarafından Kredi Kayıt Bürosu AŞ'ye Aktarılması" Hakkında 31/08/2023 Tarihli ve 2023/1509 Sayılı Karar: : Karara konu olayda bir banka müşterisi, bankasının kendi kişisel verilerini Kredi Kayıt Bürosu A.Ş. (KKB) ile paylaşmasına açık rızasını geri çekmek istemiş; banka ise mevzuat gereği bu paylaşımı yapmak zorunda olduğunu belirterek talebi reddetmiştir. Kurum bu hususta;

"...Anılan mevzuat hükümleri ile tarafların Kurum'a sunduğu bilgi ve belgeler birlikte ele alındığında; bankacılık hizmetlerinin gerektiği gibi sunulabilmesi ve bankacılık alanındaki yasal düzenlemeler gereğince, veri sorumlusu banka tarafından ilgili kişinin kişisel verilerinin Şirket'e aktarılmasının Kanun'un 8'inci maddesinin atfı ile 5'inci maddesinin (2) numaralı fıkrasına uygun olduğu, Öte yandan, veri sorumlusu bankanın ilgili kişinin başvurusuna verdiği cevabi yazıda ilgili kişinin talebinin reddedilmesine ilişkin gerekçelere yer verilmediğinin görüldüğü değerlendirilmelerinden hareketle Bankacılık hizmetlerinin gerektiği gibi sunulabilmesi ve bankacılık alanındaki yasal düzenlemeler gereğince veri sorumlusu banka tarafından ilgili kişinin kişisel verilerinin Şirket'e aktarılmasının Kanun'un 8'inci maddesinin (2) numaralı fıkrasının atfı ile Kanun'un 5'inci maddesinin (2) numaralı fıkrasına uygun olması sebebiyle veri sorumlusu hakkında tesis edilecek bir işlem bulunmadığına, Kanun kapsamındaki başvuruların reddedileceği hallerde Veri Sorumlusuna Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ'in 6'ncı maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca gerekçesi açıklanarak reddedilmesi gerektiğinin Veri Sorumlusuna hatırlatılmasına karar verilmiştir." [14]

şeklinde değerlendirmede bulunmuştur.

- "Banka mobil uygulamasında dijital parola belirlerken yüz verisinin işlenmesi suretiyle kişisel verilerin

işlenmesi" hakkında 03/08/2023 Tarihli ve 2023/1310 Sayılı Karar: Karara konu olayda ilgili kişi, bankanın mobil uygulamasından kurumsal hesabına ait şifresini sıfırlamak istemiş, ancak yalnızca T.C. kimlik kartı seçeneğiyle ilerlenebildiğini, bu seçenekte de yüz verilerinin işlenmesine onay verilmediğinde işlem yapılamadığını belirtmiştir. Bu durumda kişisel verilerinin zorla işlendiğini ileri sürmüştür. Kurum bu hususta;

"... Bankaların Bilgi Sistemleri ve Elektronik Bankacılık Hizmetleri Hakkında Yönetmelik'in Kimlik Doğrulama ve İşlem Güvenliği başlıklı 34'üncü maddesinin birinci ve ikinci fıkralarının sırasıyla ... (2) Kimlik doğrulamada T.C. Kimlik Kartının kart PIN'i veya biyometrik veri ile birlikte kullanılması veya elektronik imzanın kullanılması hallerinde birinci fıkranın gerekleri yerine getirilmiş sayılır." hükmülerini amir olup bu maddenin diğer fıkralarında da bankalarca alınması gereken güvenlik tedbirlerine ilişkin usul ve esaslara yer verildiği, ... değerlendirilmelerinden hareketle Veri sorumlusu Bankanın hizmetleri kapsamında dijital parola oluşturma şikâyet tarihinde mobil bankacılıkta yalnızca T.C. kimlik kartı ve yüz verilerinin işlenmesi suretiyle gerçekleşebildiği ancak müşterilerin dijital parola alma hizmetinden Bankanın Şube ve Telefon Bankacılığı kanalları aracılığıyla da yararlanabildiği ve bu hususun Bankanın internet sitesinde belirtildiği dikkate alındığında, bu hizmetin şarta bağlandığı iddiasının yerinde olmadığı değerlendirildiğinden veri sorumlusu hakkında yapılacak bir işlem bulunmadığına, Bankanın şikâyet konu olay tarihinde T.C. kimlik kartı ile işlem yapma seçeneğinde yüz izi verilerinin işlenmesine rıza göstermeyen müşteriler için işlemi herhangi bir bilgilendirme yapmadan sonlandırdığı, dijital parola belirleme hizmetinin alternatif kanallar ile yapılabildiğine ilişkin bilginin internet sitesinde başka bir bölümde belirtildiği anlaşıldığından, her ne kadar mevcut durumda şikâyet konu hizmetin mobil bankacılıkta da alternatif bir yöntemle verilmesine başlanılmış olsa da, veri sorumlusu Bankanın hizmet süreçlerini gözden geçirmesi ve veri işleme faaliyetlerinde müşterileri tarafından yanlış anlaşılma sebebiyet verebilecek süreçler var ise ilgili kişilerin bu süreçler hakkında kolay anlaşılır/ulaşılır bir şekilde bilgilendirilmesi hususunda azami özeni göstermesini teminen uyarılmasına

karar verilmiştir.” [15]

şeklinde değerlendirmede bulunmuştur.

- “İlgili kişinin açık rızası alınmadan ses kaydının alınması, paylaşılması ve mahkeme dosyasına sunulması” hakkında 07/09/2023 Tarihli ve 2023/1548 Sayılı Karar: Karara konu olayda bir çalışanın, işverene karşı doğruluk ve sadakat yükümlülüğünü ihlal ettiğine dair iddiaları destekleyen ve müşteri tarafından kaydedilmiş bir ses kaydının, işveren tarafından mahkemeye sunulması söz konusudur. Kurum bu hususta;

“... İşçi işveren uyumsuzluklarında; işverenin iş sözleşmesini haklı nedenle feshettiğini başka türlü delil ile ispat etme imkânı yok ise ya da kaybolma ihtimali bulunan kanıtların kaybolmasının engellenmesi amacı var ise alınan ses kaydının hukuka uygun delil olarak kabul edilebileceği, bu kapsamda ilgili kişinin iş sözleşmesinin haklı sebeple feshedildiğini ispatlama aracı olarak kullanılan ses kaydının hukuka uygun delil olduğu, nitekim somut olayda ilgili kişinin ses kaydının veri sorumlusu tarafından da alınmadığı ve kullanıcı/müşteri tarafından veri sorumlusu ile paylaşılan ses kaydının delil mahiyeti taşıması sebebiyle veri sorumlusu tarafından muhafaza edildiği,...Veri sorumlusu tarafından Kurum kayıtlarına intikal eden cevabi yazıda; ses kaydının herhangi bir personel ile paylaşılmadığının, şifreli diske aktararak ve gerekli idari ve teknik tedbirler alınarak güvensiz ortamdan silinmesinin sağlandığının ve yasal saklama süresi ile sınırlı, şifreli bir biçimde muhafaza edildiğinin belirtildiği, 20/06/2022 tarihinde mahkemeye sunulan beyanlar incelendiğinde; “Şikâyet sahibi kullanıcı bu telefon görüşmesini kayıt altına almış ve bilgileri gizli kalması koşulu ile tarafımıza sunmuştur. KVKK kapsamında ses kaydının doğruluk sayın mahkemenize sunmadığımızı şayet mahkemenizce istenir ise şifreli olarak sunabileceğimizi belirtmek isteriz.

Ayrıca iş bu ses kaydının KVKK gereği halen şifreli ortamda saklandığını da belirtmek isteriz” dendiği, 24.08.2022 tarihli dilekçesinde de “İş bu ses kaydının KVKK gereği şifreli ortamda saklandığını da belirterek şifreli bir şekilde ekte sayın mahkemenize de sunmaktayız.” diyerek ses kaydının yer aldığı şifreli flash disk dosyaya sunduğu,... İlgili kişiye ait ses kaydının 8’inci maddenin (2) numaralı fıkrasının atfı ile Kanun’un 5’inci maddesinin (2) numaralı fıkrasının (e) bendinde

yer alan “Bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için veri işlemenin zorunlu olması” hükmü doğrultusunda mahkemeye aktarıldığı, Ses kaydının erişim yetkisi olmayan kişiler tarafından dinlendiğine ilişkin iddiaların ise dosya kapsamında tevsik edilemediği hususları dikkate alındığında veri sorumlusu hakkında Kanun kapsamında yapılacak bir işlem bulunmadığına karar verilmiştir.” [16]

şeklinde değerlendirmiştir.

- “Bir işveren tarafından işe iade davasına, ilgili kişinin mescitte ibadet etme görüntülerinin ibraz edilmesi” hakkında 10/08/2023 Tarihli ve 2023/1356 Sayılı Karar: Karara konu olayda ilgili kişi, iş akdi feshedilmeden kısa süre önce çalıştığı şirketin mescidinde ibadet ederken kaydedildiğini, sonrasında kendisine geçmişe dönük olarak kişisel veri işleme onay formu imzalatılmaya çalışıldığını belirtmiştir. İşten çıkarıldıktan sonra açılan işe iade davasında işveren, çalışanın mescitte namaz kıldığını dair görüntüleri delil olarak mahkemeye sunmuştur.

Kurum bu hususta;

“Veri sorumlusu tarafından mescitte kamera vasıtasıyla gerçekleştirilen kişisel veri işleme faaliyetine ilişkin ilgili kişinin açık rızasını özgür irade ile vermediği ve işten çıkarılma korkusu ile geriye dönük olarak kişisel verilerin işlenmesiyle ilgili diğer belgeleri de rızası olmadan imzalamak zorunda bırakıldığı kanaatine varıldığından Kanun’un 6’ncı maddesi kapsamında herhangi bir veri işleme şartına dayanmaksızın veri işleme faaliyetinin gerçekleştirildiği, diğer taraftan açık rıza alınsa dahi söz konusu veri işleme faaliyetinin Kanun’un 4’üncü maddesinde yer alan genel ilkelerden “işlendikleri amaçla bağlı, sınırlı ve ölçülü olma” ilkesine aykırılık teşkil edeceği sonucuna varılmakta olup, bu hususların Kanun’un 12’nci maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer verilen “Veri sorumlusu kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini önlemek amacıyla uygun güvenlik düzeyini temin etmeye yönelik gerekli her türlü teknik ve idari tedbirleri almak zorundadır.” hükmüne aykırılık teşkil etmesi nedeniyle Kanun’un 18’inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi uyarınca veri sorumlusu hakkında 300.000 TL idari para cezası uygulanmasına...” [17]

şeklinde karar vermiştir.

Verilen olaylarda özel nitelikli kişisel verilerin kanunun öngördüğü hallerde açık rızaya dayanmadan da işlenebilmesi ile KVKK m.28’in uygulama alanı bulması halinde Kanun kapsamında yapılacak bir işlem olmaması öne çıkmaktadır. Sağlık dosyalarının mahkemeye sunulması her ne kadar m.8 uyarınca hukuka uygun bir özel nitelikli kişisel verilerin aktarımı olarak kabul edilse de, aktarım sırasında özen yükümlülüğünün yerine getirilmesi gerektiği unutulmamalıdır.

Bununla beraber önceki başlıklarda bahsedilen “açık rızanın özgür irade unsuru” ile “ölçülülük ilkesi” de bu kararlarda yeniden karşımıza çıkması Kurum’un bu iki hususa ne denli önem verdiğini somutlaştırmaktadır.

Aydınlatma Yükümlülüğü

KVKK’nın 10. Maddesine göre kişisel verilerin elde edilmesi sırasında veri sorumlusu veya yetkilendirdiği kişi, ilgili kişilere;

- Veri sorumlusunun ve varsa temsilcisinin kimliği,
- Kişisel verilerin hangi amaçla işleneceği,
- İşlenen kişisel verilerin kimlere ve hangi amaçla aktarılabileceği,
- Kişisel veri toplamanın yöntemi ve hukuki sebebi,
- 11 inci maddede sayılan diğer hakları,

konusunda bilgi vermekle yükümlüdür.

Aydınlatma yükümlülüğü kişisel verilerin işlenebilmesi için öngörülen tüm hallerde devam eder. Nitekim Kanunun 18(1) maddesi uyarınca yükümlülüğün ihlali durumunda 5.000 Türk lirasından 100.000 Türk lirasına kadar idari para cezası tesis edilecektir. Bu yükümlülüğün önemi ayrıca “Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ”de kendini göstermektedir.

- “Bir eğitim kurumu tarafından kamera vasıtasıyla görüntü ve ses kaydı alınması” hakkında 24/08/2023 Tarihli ve 2023/1461 Sayılı Karar: Karara konu olayda ilgili kişinin kiracısı olan eğitim kurumu kişi ile yapılan kira uyumsuzluğuna ilişkin görüşmenin ses ve görüntülü kaydı alınmıştır.

Kurum bu hususta;

“... Somut olayda, ilgili kişiler ve veri sorumlusu arasındaki bir ihtilafın çözümünde delil olarak kullanılmak üzere ve aynı zamanda güvenlik amacıyla ses verisinin işlenmesinin, ses verisini işlemeyi mecburi kılabacak bir sebep olarak nazara alınamayacağı, bu nedenle görüntü kaydı alınmaksızın yalnızca ses kaydının alındığı durumda dahi kişisel verinin meşru menfaat kapsamında işlenmesinin söz konusu olmayacağı, Veri sorumlusunun ses kaydı alma yönündeki uygulaması Kanun’a uygun bulunmadığından söz konusu işleme faaliyetinin her halde hukuka aykırı olduğu ve bu sebeple aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilip getirilmediği hususunun ayrıca incelenmesine gerek bulunmadığı, buna karşılık görüntü kaydı alınmasında Kanun’a uygun bir işleme sebebi bulunduğundan hukuka uygun olan kişisel veri işleme faaliyeti açısından aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilip getirilmediğinin de ayrıca ele alınması gerektiği, ... değerlendirmelerinden hareketle Ses kaydı alınması suretiyle gerçekleştirilen kişisel veri işleme faaliyetinin Kanun’un 5’inci maddesinde yer alan veri işleme şartlarından herhangi birine dayanılmaksızın gerçekleştirildiği, bu bakımdan veri sorumlusu tarafından, kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini önlemek amacıyla uygun güvenlik düzeyini temin etmeye yönelik gerekli her türlü teknik ve idari tedbirleri alması zorunluluğunu getiren, Kanun’un 12’nci maddesinin birinci fıkrasına aykırı hareket edildiği değerlendirilmiş olup bu doğrultuda veri sorumlusu hakkında Kanun’un 18’inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi uyarınca 200.000 TL, Kamera vasıtasıyla görüntü kaydı alınmasının Kanun’un 5’inci maddesinin ikinci fıkrasının (ç) bendinde yer alan” veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için veri işlemenin zorunlu olması” ve (f) bendinde yer alan “ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin zorunlu olması” kapsamında hukuka uygun olduğu değerlendirilse de veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğünün devam ettiği; buna karşılık aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirildiğini ispat edemediği, bu bakımdan Kanun’un 10’uncu maddesinde düzenlenen hükme aykırı davranması nedeniyle veri sorumlusu hakkında Kanun’un 18’inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca 30.000 TL olmak üzere toplam 230.000 TL idari para cezası uygulanmasına ...” [18]

şeklinde karar vermiştir.

- “İlgili kişinin ortaklıktaki paylarının borsada işlem gören niteliğe dönüşmesi için Merkezi Kayıt Kuruluşu AŞ’ye yaptığı başvuru üzerine ad-soyadı ve pay bilgilerinin Kamuyu Aydınlatma Platformu internet sitesinde yayımlanması” hakkında 07/09/2023 Tarihli ve 2023/1563 Sayılı Karar: Karara konu olayda ilgili kişi, elinde bulunan payların borsada işlem gören tipe dönüşümü için Merkezi Kayıt Kuruluşu’na (MKK) başvurmuş; MKK ise yasal zorunluluk gereği bu kişi ve pay bilgilerini Kamuyu Aydınlatma Platformu (KAP) aracılığıyla kamuya duyurmuştur. Şikâyetçi, ad ve soyadının izni olmadan KAP’ta yayımlandığını ileri sürmüştür. Kurum bu hususta;

“ ... MKK’nın ise söz konusu işlemi Pay Tebliği (VII-128.1)’nin 15’inci maddesinin üçüncü fıkrasına dayanarak gerçekleştirdiğini belirttiği ve ilgili fıkrafta “MKK, borsada işlem gören niteliğe dönüştürülmek istenen payların nominal değerini, başvuruyu yapan kişilerin isim veya unvanını, günlük olarak toplu halde KAP vasıtasıyla kamuya duyurur.” ifadesinin yer aldığı görülmüş olup, sonuç itibarıyla bahse konu kişisel veri işleme faaliyetinin Pay Tebliği uyarınca Kanun’un 5’inci maddesinin (2) numaralı fıkrasının (ç) bendi kapsamında hukuki yükümlülüğünün yerine getirilmesi amacıyla zorunlu olarak gerçekleştirildiği, bu anlamda veri sorumlusu tarafından yeterli açıklamalarda bulunulduğundan hareketle ilgili kişinin veri sorumlusu

Merkezi Kayıt Kuruluşu AŞ hakkındaki şikâyetine ilişkin Kanun kapsamında yapılacak bir işlem bulunmadığına karar verilmiştir.” [19]

şeklinde değerlendirmede bulunmuştur.

Verilen olaylardan da anlaşıldığı üzere aydınlatma yükümlülüğü kişisel veri işleme faaliyetinin kanunen zorunlu tutulduğu hallerde de devam etmektedir.

Buna uyulmadığı takdirde KVKK’nın 18. maddesi kapsamında veri sorumlusu hakkında idari para cezasına hükmedilmesi ihtimali gündeme gelecektir.

Veri Sorumluları Siciline Kayıt İstisnaları

KVKK m.16 gereği, Veri Sorumluları Sicili (VERBİS)’e kayıt, gerçek ve tüzel kişiler veri işlemeye başlamadan önce yapılmalıdır. Bununla beraber Kişisel Verileri Koruma Kurulu, Kanun’da kendisine tanınan yetkiyle bazı objektif kriterler çerçevesinde kayıt yükümlülüğüne istisna getirebilecektir. (KVKK m.16/2).

Bu doğrultuda 2023 yılında iki önemli istisna kararı alınmıştır:

Köy Tüzel Kişiliklerinin Veri Sorumluları Siciline Kayıt Yükümlülüğünden İstisna Tutulması Hakkında 14/12/2023 Tarihli ve 2023/2135 Sayılı Karar: Muhtar ve ihtiyar meclisi tarafından temsil edilen köy kamu tüzel kişilikleri, aldıkları karar ile VERBİS’e kayıt yükümlülüğünden muaf tutulmuştur. Karar, 12.01.2024 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Kurul bu istisnayı, Kanun'un 16(2) maddesi ile Veri Sorumluları Sicili Hakkında Yönetmelik m.16/1'de sayılan kriterlere dayanarak getirmiştir. Böylece sınırlı kaynaklara sahip köylerin Sicile kayıt yükümlülüğü kaldırılmıştır. [20]

•**Veri Sorumluları Siciline Kayıt Yükümlülüğüne İlişkin İstisna Kriterinde Değişiklik Yapılması Hakkında 06/07/2023 Tarihli ve 2023/1154 Sayılı Karar:** Kurul, daha önce belirlediği "50'den az çalışanı ve 25 milyon TL'den az yıllık mali bilanço toplamı olan" veri sorumluları için getirdiği Sicile kayıt muafiyeti kriterindeki finansal limiti artan enflasyon ve ekonomik ölçütler nedeniyle güncellemiştir. Bu doğrultuda 25 milyon TL olarak uygulanan ciro/aktif toplam sınırı 100 milyon TL'ye çıkarılmıştır. Böylece artık çalışan sayısı 50'den az ve mali bilançosu 100 milyon TL'den az olan veri sorumluları ana faaliyetleri özel nitelikli veri işlemek olmadığı sürece VERBİS'e kayıt zorunluluğundan istisna olacaktır. Kurul, diğer istisna kapsamlarına (örn. noterler, avukatlar, dernekler vb.) dokunmamıştır. [21]

Detaylı Bilgi için;
[Öğr. Stj. Merve Germeşik](mailto:info@ozgunlaw.com)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 08/08/2024 tarih ve 2024/1385 sayılı Kararı
2. Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 03/08/2023 Tarihli ve 2023/1309 Sayılı Kararı
3. Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 24/08/2023 Tarihli ve 2023/1465 Sayılı Kararı
4. Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 03/08/2023 Tarihli ve 2023/1327 Sayılı Kararı
5. <https://kvkk.gov.tr/Icerik/2050/Kisisel-Veriler>

6. Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 03/08/2023 Tarihli ve 2023/1321 Sayılı Kararı
7. Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 18/07/2024 tarihli ve 2024/1176 sayılı Kararı
8. Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 28/09/2023 Tarihli ve 2023/1645 Sayılı Kararı
9. Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 28/09/2023 Tarihli ve 2023/1653 Sayılı Kararı
10. Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 20/07/2023 tarihli ve 2023/1234 sayılı Kararı
11. Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 17/08/2023 tarihli ve 2023/1430 Sayılı Kararı
12. Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 14/09/2023 Tarihli ve 2023/1578 Sayılı Kararı
13. Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 17/08/2023 Tarihli ve 2023/1414 Sayılı Kararı
14. Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 31/08/2023 Tarihli ve 2023/1509 Sayılı Kararı
15. Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 03/08/2023 Tarihli ve 2023/1310 Sayılı Kararı
16. Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 07/09/2023 Tarihli ve 2023/1548 Sayılı Kararı
17. Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 10/08/2023 Tarihli ve 2023/1356 Sayılı Kararı
18. Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 24/08/2023 Tarihli ve 2023/1461 Sayılı Kararı
19. Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 07/09/2023 Tarihli ve 2023/1563 Sayılı Kararı
20. Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 14/12/2023 Tarihli ve 2023/2135 Sayılı Kararı
21. Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 06/07/2023 Tarihli ve 2023/1154 Sayılı Kararı

AÇIK RIZANIN “ÖZGÜR İRADE” UNSURU KURUMUN SON DÖNEM KARARLARINDA ÜSTÜNDE DURDUĞU BİR HUSUSTUR. BAHSEDİLEN KARARLARDAN DA ANLAŞILDIĞI ÜZERE İLGİLİ KİŞİLER BİR HİZMETİ ALABİLMEK ADINA RIZA VERMEK ZORUNDA BIRAKILAMAZLAR. AKSİ TAKDİRDE VERİ SORUMLUSUNUN SORUMLULUĞU DOĞACAKTIR.

Alanında uzman avukatlardan oluşan ekibi ile faaliyet gösteren Özgün Hukuk Bürosu, ulusal ve çok uluslu şirketlere hizmet vermektedir. Bu kapsamda, müvekkillerin ihtiyaçlarına olabilecek en kısa zamanda cevap verebilecek organizasyon yapısı kurulmuş olup, temel prensip müvekkillerin kıdemli avukat kadrosuyla her zaman iletişim kurabilmesi ve her konuda bilgi sahibi olmasının sağlanmasıdır.

Bankacılık ve finans, eğitim, sağlık, otomotiv, kimya ve savunma, teknoloji, enerji, maden, inşaat ve gayrimenkul sektörleri başta olmak üzere değişik iş ve ticaret sektörlerinde faaliyet gösteren kurumsal müvekkillere ve sivil toplum kuruluşlarına hizmet veren Özgün Hukuk, tüm müvekkilleri ile bir iş ortağı titizliği ile çalışmaya prensip edinmiştir.

Özgün Hukuk Bürosu, Türkiye'nin önde gelen finans kurum ve kuruluşlarına, şirketlere ve şahıslara Türkiye'de ve yurtdışında alacak tahsilatı konusunda hukuki hizmet sağlamaktadır. Bu kapsamda yurtdışına kaçırılan malvarlıklarının mal varlığı araştırması yapılarak tespit edilmesi ve alacağın bu yolla tahsil edilmesi hususunda hukuki hizmet verilmektedir.

Özgün Hukuk Bürosu, Britanya, Belçika, Fransa, İspanya ve İtalya'dan avukatlar tarafından Kasım, 1988'de kurulan PLG International Lawyers'ın tek Türk üye hukuk bürosudur. PLG, Avrupa'nın ilk birleşik uluslararası hukuk uygulamasıdır.

Sülün Sok. No:8 34330 1.Levent Beşiktaş / TÜRKİYE
Tel : +90 212 356 3210(pbx) / +90 212 325 2307(pbx)
Faks : +90 212 356 3213
E-posta : info@ozgunlaw.com
İnternet sitesi: www.ozgunlaw.com

Bizi Takip Edin!

